

Oost-Vlaanderen natuurlijk!

een selectie uit de natuur- en bosgebieden
beheerd door de Provincie

#klimaatgezond

Provinciale natuurgebieden en openruimteprojecten in

Meetjesland

1. Sint-Laureins: provinciaal centrum De Boerekreek en omgeving 5
2. Eeklo en Lievegem: bosgebied van provinciaal recreatiedomein Het Leen en landschapspark Drongengoed 9

Waasland

3. Wachtebeke: provinciaal natuurdomein Het Kloosterbos 13
4. Wachtebeke, Lochristi en Lokeren: bosgebied van provinciaal recreatiedomein Puyenbroeck 17
5. Moerbeke: provinciaal natuurdomein Het Maaibos en project Moervaartvallei 21
6. Sint-Niklaas: provinciaal natuurdomein Bosmanshoeckbos 25
7. Temse: provinciaal natuurdomein De Roomacker 29

Scheldeland

8. Dendermonde: provinciaal natuureducatief centrum Bastion VIII 33
9. Berlare: provinciaal recreatiedomein Nieuwdonk en omgeving en projectgebied Rivierpark Scheldevallei 37
10. Aalst: provinciaal natuurdomein Kloosterbosje en projectgebied Kravaalbos 41
11. Wetteren: provinciaal recreatiedomein Den Blakken en omgeving 45
12. Laarne: provinciaal natuurdomein Brugskeswieë en project Gestroomlijnd Landschap 49
13. Merelbeke: provinciaal natuurdomein Het Gentbos en openruimtegebied Rodeland 53
14. Merelbeke: provinciaal natuurdomein Melsenbeek 59

Vlaamse Ardennen

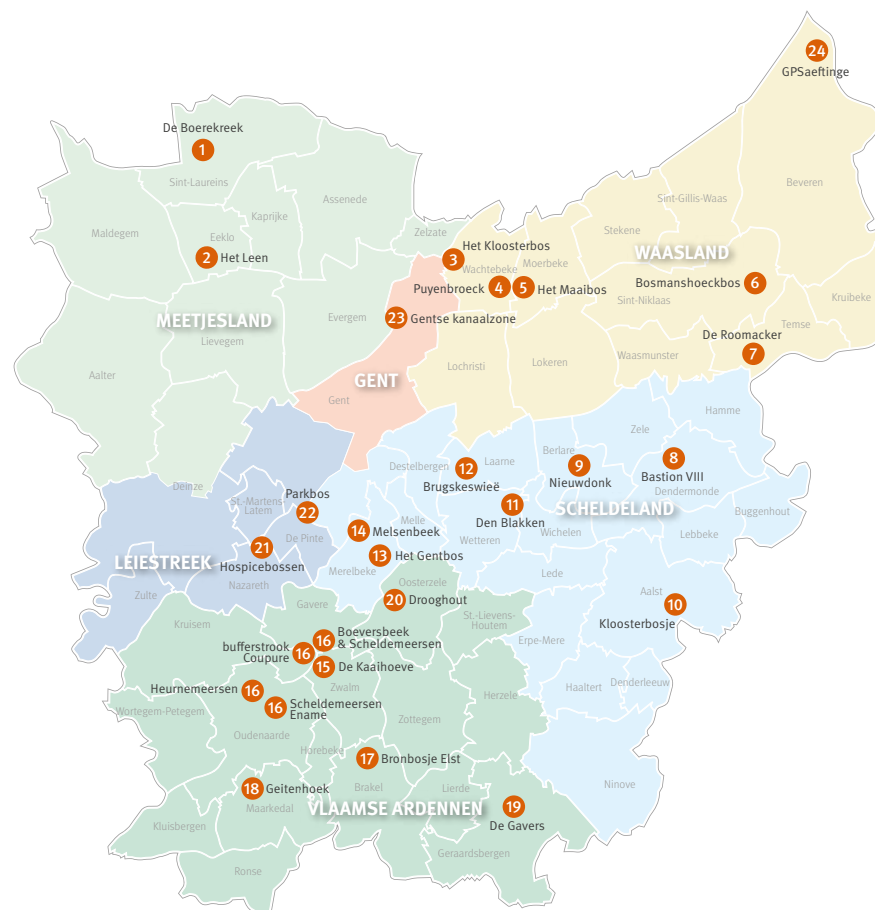
15. Zwalm: provinciaal natuureducatief centrum De Kaaihoeve en de Kaimeersen 63
16. Gavere, Kruisem, Oudenaarde: Scheldevallei project 65
17. Brakel: Bronbosje Elst 69
18. Maarkedal: provinciaal bos Geitenhoek 71
19. Geraardsbergen: provinciaal recreatiedomein De Gavers en omgeving 75
20. Oosterzele: provinciaal natuurdomein Drooghout 79

Leiestreek

21. Nazareth: provinciaal natuurdomein De Hospicebossen 83
22. Gent, De Pinte, Sint-Martens-Latem: projectgebied Parkbos 87

Maritieme gebieden

23. Project Gentse kanaalzone en de koppingsgebieden 91
24. Beveren: project Grenspark Groot Saeftinghe 97

Verklaring iconen

	Hoe groot is dit gebied?		Dit gebied is Europees beschermd.		Dit is een voorstel van een uitgestippelde wandeling op basis van knooppunten.
	Hier kan je een auto of fiets parkeren.		Hier vind je bijzondere of zeldzame planten.		Er is een uitgestippelde wandeling op basis van knooppunten.
	Er staan zitbanken voor een picknick.		Hier vind je bijzondere of zeldzame dieren.		De paden zijn toegankelijk voor rolstoelen en buggy's. Is dat maar deels zo, dan staat bij dit pictogram een sterretje. Vraag ons in dat geval gerust naar een rolstoeltoegankelijk parcours of alternatief via natuur@oost-vlaanderen.be.
	Er is in het bos een zone aangeduid waar kinderen (onder begeleiding) vrij mogen ravotten.		Niet te missen.		Voor dit gebied kan je een gedetailleerde folder aanvragen via natuur@oost-vlaanderen.be.
	Honden zijn hier welkom, maar altijd aan de leiband.		Dit bos draagt het FSC-keurmerk voor duurzaam beheer.		In dit gebied zijn fietsers toegelaten op bepaalde paden.
	Er is een hondenloslooptoneel.				

Wist je dat...

de Provincie 10% meer eigen natuur en bos wil tegen 2024?	6
de Provincie op zoek is naar nieuwe percelen?	14
dood hout doet leven?	18
je bij storm beter wegblijft uit elk bos?	26
ook jij het landschap kan beplanten?	30
afval thuishoort in de vuilnisbak?	34
een Regionaal Landschap hard werkt aan jouw streek?	42
je een gids kan reserveren voor onze provinciale natuurgebieden?	46
de Provincie zich inzet voor duurzaam bosbeheer?	54
verharding in het bos verboden is?	56
kinderen kunnen ravotten in de bosspeelzones?	60
de Provincie natuurverenigingen financieel ondersteunt?	72
het bosloket steden en gemeenten helpt bij bebossing?	76
de Provincie wetenschappelijk onderzoek in haar natuurgebieden laat uitvoeren?	80
de Bosgroepen er zijn voor jouw bos?	84
je makkelijk een wandel- of fietstocht uitstippelt via de knooppunten?	92
gesneuvelde of uitzonderlijke bomen voortleven via hun genetisch materiaal?	98
je honden altijd aan de leiband moet houden in natuurgebied?	100

www.oost-vlaanderen.be
#klimaatgezond

Hoe gebruik je deze brochure?

Voor wie?

Deze brochure is bestemd voor iedereen die graag vertoeft in de Oost-Vlaamse natuur en er graag meer wil over weten. Je vindt veel informatie over de Oost-Vlaamse ecologie en biodiversiteit en de uitdagingen op vlak van hedendaags natuurbeleid en natuurbehoud waar we als provinciebestuur elke dag mee aan de slag gaan.

We willen informatie aanbieden die voor iedereen toegankelijk is. Bij de beschrijving van de natuur en natuurlijke processen kunnen we soms niet om typische terminologie heen. Daarom hebben we die termen in de teksten in **vet** gezet en achteraan deze brochure de verklaring toegevoegd.

Welke gebieden vind je in deze brochure?

- De natuur- en bosgebieden die eigendom zijn van de Provincie Oost-Vlaanderen, zowel groot als klein. Het bosgebied van Het Leen in Eeklo is met zijn 244 ha het grootste provinciaal bosgebied. De Geitenhoek in Maarkedal is dan weer het kleinste gebied, met amper 0,99 ha.
- De natuur- en bosgebieden die je kan bezoeken omdat ze publiek toegankelijk zijn of vanop een publieke weg zichtbaar zijn. Er is minstens een wandelpad dat er langsloopt. Het natuurbeleid van de Provincie Oost-Vlaanderen is gericht op een zo groot mogelijke toegankelijkheid zodat elke inwoner kan genieten van de nabije natuur. Sinds de coronacrisis zijn we met z'n allen gaan beseffen hoe belangrijk een stukje natuur om de hoek is. Maar we moeten ook de belangen van de natuur en de ecosystemen bewaken. Als een natuurgebied **ecologisch** zeer kwetsbaar en waardevol is, wordt het niet publiek toegankelijk gemaakt om de fauna en flora alle kansen te geven. Daarom zijn niet alle provinciale natuurgebieden opgenomen in deze brochure.
- Enkel de provinciale recreatiedomeinen die een gedeelte waardevol natuurgebied omvatten. Recreatiedomeinen zijn gemaakt voor menselijke ontspanning, sport en spel. De meeste van onze provinciale recreatiedomeinen omvatten ook een aanzienlijk natuurgedeelte.
- De strategische landschapsprojecten waarin de Provincie Oost-Vlaanderen met andere partners samenwerkt. Dergelijke projecten hebben telkens hetzelfde, gemeenschappelijk doel: de opwaardering van de open ruimte, de natuur en boskernen, het landschap en de leefbaarheid.

Per regio

We delen de provincie op in zes regio's: Meetjesland, Waasland, Scheldeland, Vlaamse Ardennen, Leiestreek en de Oost-Vlaamse **maritieme gebieden**. Zo kan je verschillende locaties binnen één regio combineren tot een boeiend dagprogramma in de buitenlucht. Voor meer info over de recreatiedomeinen en erfgoedsites van de Provincie Oost-Vlaanderen, verwijzen we naar www.oost-vlaanderen.be en www.routen.be.

Waarom het provinciebestuur ook natuur beheert

De natuur helpt ons

De natuur is waardevol en doet veel goeds. Bomen zetten koolstofdioxide om in noodzakelijke zuurstof. Planten houden met hun wortels de vruchtbare bodem vast en gaan **erosie** tegen. Bijen en andere insecten vervullen een sleutelrol in de natuur. Ze zijn de belangrijkste bestuivers van wilde planten en ook van heel wat land- en tuinbouwgewassen. De natuur is ook belangrijk voor onze mentale en fysieke gezondheid. Vrijwel alle medicijnen zijn ontstaan uit planten met geneeskrachtige werking. En zo kunnen we nog wel een paar **ecosysteemdiensten** opsommen ...

Een gezonde natuur en open ruimte spelen een grote rol in de strijd tegen de negatieve gevolgen van de klimaatverandering. Door de opwarming van de aarde krijgen we frequenter te maken met lange periodes van droogte, hittegolven, intense stortbuien met wateroverlast, erosie, ... Door meer ruimte te geven aan de natuur en door meer zorg voor de natuur, kunnen we samen de klimaatverandering milder en indijken.

Wij helpen de natuur...

Modern natuurbeheer streeft ernaar om een bepaald type landschap in stand te houden of te herstellen. Bij dat landschap hoort een veelheid aan typische planten en dieren. Door de natuurlijke evolutie is dat landschap hun thuis geworden en is er een biologisch evenwicht ontstaan. De aanwezige soorten planten en dieren noemen we de **biodiversiteit** voor die plek.

Door te sleutelen aan omgevingsfactoren zoals de beschikbare hoeveelheid water, licht, voedingsstoffen of zuurtegraad van de bodem, kunnen we de aanwezige of nog te verwachten biodiversiteit sturen en stimuleren. Dit is natuurbeheer. Met gerichte ingrepen zoals vernatten, maaien, begrazen, kappen of aanplanten, ... geven we de planten en dieren die daar van nature thuishoren een betere kans om te overleven en zich voort te planten.

... en de sociale economie

Om dit natuurbeleid op het terrein uit te voeren, doet de Provincie vaak een beroep op groenbedrijven uit de sociale economie. Zo geven we niet alleen nieuwe kansen aan de natuur, maar ook aan mensen.

arbeiders uit de sociale economie verwijderen zaailingen van de woekerende exoot Amerikaanse Vogelkers in het Kloosterbos

Sint-Laureins

Provinciaal centrum De Boerekreek en omgeving

Sint-Jansstraat 132
9982 Sint-Jan-in-Eremo
tel. 09 218 96 71
boerekreek@oost-vlaanderen.be
www.boerekreek.be

*Elke dag toegankelijk van zonsopgang
tot zonsondergang.*

domein 50 ha
kreek 39 ha

naast het fietspad:
oude meidoornhaag
op dijk: olm (iep) en
heraanplant oude
populierenvariëteit
'Robusta'

gratis

wilde eend,
smient, meerkoet,
grauwe gans

zomer:
bruine kiekendief
winter: wilde ganzen

Je mag fietsen op de openbare weg door het centrum, maar niet op de dijk en niet langs het water. De onverharde weg ten oosten van de dijk is in slechte staat.

Wandelnetwerk Meetjeslandse Kreeken:
wandelknooppunt 53 bevindt zich aan de kreek bij het provinciaal centrum.
Parking - 83 - 72 - 73 - 55 - 54 - 53 - parking
(5 km - toilet in het centrum indien geopend).

Wist je dat ... de Provincie 10% meer eigen natuur wil tegen 2024?

We doen dat o.a. met bosuitbreiding door aanplantacties. We kopen ook bossen en gronden aan van private eigenaars. Via een uitgekiend natuurbeleid en beheerplannen creëren we betere slaagkansen voor bijzondere planten en dieren. Samen met de Vlaamse overheid, de vzw's Regionale Landschappen, De Bosgroepen en de Oost-Vlaamse steden en gemeenten werken we aan meer groen in onze provincie. We doen dit zowel rond de stedelijke kernen als in landelijk gebied. We bouwen verder mee aan de realisatie van groene longen rond dichtbevolkte steden.

Sint-Laureins

Strijd tegen water

De Boerekreek is de grootste kreek van het Meetjesland. Samen met haar omgeving getuigt ze van de eeuwenoude strijd van de mens tegen de zee. Het landschap is hier biljartvlak, doorsneden met haakse waterpartijen, rietkragen en lage landdijken met populieren. Samen met de dijken vormen de poelen en zoute graslanden waardevolle locaties voor zeldzame flora, maar deze zijn sterk bedreigd. De krekken zijn een welgekomen overwinterings- en broedplaats voor een divers pluimage aan vogelsoorten zoals de blauwe en de bruine kiekendief en de blauwborst.

De omgeving wordt gekenmerkt door een overweldigende weidsheid met panoramische uitzichten. Even ten zuiden van het provinciaal centrum loopt het Leopoldskanaal, een gevolg van de bestuurlijke scheiding tussen Nederland en België in 1830.

Gakkende ganzen

's Winters word je verwelkomd door de typische V-formaties van gakkende ganzen, maar ook in de zomer is er veel te zien. Vergeet dus zeker je verrekijker niet! Het Regionaal Landschap Meetjesland werkt aan een natuurbeheerplan voor De Boerekreek en directe omgeving.

Zin in zen?

In het Provinciaal centrum De Boerekreek is er ook een gratis yogapad. Langs de kreek vind je rustpunten met info over een bepaalde yogahouding. Er is ook een mindfulnesswandeling in de nabije omgeving. Beslist het proberen waard! Met deze gratis folder kan je ook op andere plekken yoga beoefenen. Ga naar www.oost-vlaanderen.be/zin-in-zen

Eeklo en Lievegem

Bosgebied van provinciaal recreatiedomein Het Leen

Gentsesteenweg 80
9900 Eeklo
tel. 09 376 74 74
het.leen@oost-vlaanderen.be
www.hetleen.be

Elke dag toegankelijk van 9 uur tot zonsondergang.

	domein 285 ha bos 244 ha		
	gratis		grote kattenstaart, moerasspirea, grote wederik, koninginnekruid
			koekoek, hermelijn wespindief (zomer), hazelworm
			koningsvaren
			gratis
	deels		FSC

 Je mag fietsen in Het Leen van maandag tot en met vrijdag op alle verharde paden, maar in het weekend en op feestdagen mag je alleen fietsen op de centrale weg door het domein. Op de onverharde paden of in het bos mag je nooit fietsen.

 Er zijn verschillende routes uitgestippeld en aangeduid in het domein. Je verneemt er alles over in het bosinfocentrum.

 Wandelnetwerk Meetjeslandse Bossen: wandelknooppunt 10 bevindt zich rechts naast de infoborden voorbij de verste parking. 10 - 11 - 12 - 13 - 4 - 5 - 17 - 15 - 16 - 11 - 10 (6 km - toilet in de cafetaria indien geopend en ook nabij het startpunt).

LANDSCHAPSPARK Drongengoed

Het Drongengoedgebied is het grootste aaneengesloten bosgebied van Oost-Vlaanderen. Je vindt er een unieke mix van bos, heide en agrarische landschappen. Het gebied strekt zich uit over het grondgebied van de gemeenten Aalter, Maldegem, Lievegem, Eeklo en Beernem. De onthaalvisie die recent is opgemaakt is een mooie leidraad voor de toekomstige ontwikkeling van het gebied. Het onthaalplan wil de kwaliteit en identiteit van het gebied als hefboom gebruiken voor het versterken van de waarde en beleving van natuur en platteland.

Op basis van dit onthaalplan werkte het Regionaal Landschap Meetjesland samen met LAMA Landscape Architects een recreatieve brochure uit. Hierin staan zes fietsroutes en twee wandelroutes die de omgeving van het Drongengoed telkens vanuit een andere invalshoek belichten. De bezoeker kan vertrekken aan verschillende startplaatsen in Aalter, Beernem, Eeklo, Lievegem en Maldegem. Weetjes en belevingstips laten de bezoeker letterlijk stilstaan bij al het moois het Drongengoed te bieden heeft. De kaart is gratis te verkrijgen via de kantoren van Regionaal Landschap Meetjesland, Toerisme Meetjesland, bij de gemeenten Aalter, Beernem, Eeklo, Lievegem, Maldegem en bij de ambassadeurs van de streek. Meer info en/of een digitale versie van de kaart vind je op www.rlm.be

Eeklo en Lievegem

Leer alles over het bos

Het Leen is één van de grootste bossen van Oost-Vlaanderen. Je kan er uren wandelen dankzij een netwerk van 30 km verharde en onverharde paden. Vanop de uitkijktoren heb je een spectaculair uitzicht over het domein. Daarnaast is er ook een plantentuin en een **bosspeelzone**.

Loop beslist ook binnen in het bosinfocentrum (gratis toegang) en bezoek er de permanente tentoonstelling. Hier kom je te weten hoe een beuk klinkt en wat een winterkoning in de zomer doet. Je vindt er ook het materiaal voor een boeiende ontdekkingstocht in het bos.

Het Leen is een oud bos omdat het grootste deel van Het Leen doorheen de geschiedenis nooit ontbost is geweest. Dat is opmerkelijk, want bijvoorbeeld in de middeleeuwen werd er veel bos omgezet naar landbouwgronden om de aangroeiende bevolking te kunnen voeden. De waterpartijen, het wegennet en de bunkers werden pas aangelegd vanaf 1938 toen het domein een legermunitiedepot werd. Een aantal overblijvende bunkers uit die periode is nu ingericht als vleermuizenverblijf.

Rabatten met zwarte els

Het Leen is van nature een nat tot zeer nat gebied. Om hier toch enig bouw- en brandhout te kunnen oogsten, groeven de middeleeuwers afwateringsgrachtjes met de opgeworpen aarde in het midden daarvan. Op veel plaatsen in het bos zie je nog deze typerende grondrugjes of 'rabatten'. Waar ze het water raken, groeit van nature de zwarte els. In de kruidenrijke en zonbeschenen bosranden kan je in de zomer de wellicht grootste **populatie** van de kleine ijsvogelvinder van onze provincie zien rondfladderen!

Onder andere de varens zijn in Het Leen zeer goed vertegenwoordigd, met smalle en brede stekelvaren, adelaarsvaren, dubbelloof, mannetjesvaren, wijfjesvaren en de voor Vlaanderen zeer zeldzame moerasvaren en koningsvaren. Herken jij er enkele tijdens je wandeling?

dubbelloof

Het Leen ... Natuurlijk!

Elke maand van het jaar gaat een educatieve activiteit door in domein Het Leen: voordrachten, themawandelingen en geleide bezoeken in en over de natuur. Deze activiteiten zijn gratis maar vooraf inschrijven is verplicht. Meer info: www.hetleen.be

Wachtebeke

Provinciaal natuurdomein Het Kloosterbos

Gebroeders Naudtslaan (zonder nummer)
9185 Wachtebeke
tel. 09 267 78 02
natuur@oost-vlaanderen.be
www.oost-vlaanderen.be

*Elke dag toegankelijk van zonsopgang
tot zonsondergang.*

bos 124 ha

struikheide, berk,
zomereik

gratis

zwarte specht,
vleermuizen, bosuil,
rode eekhoorn

bloeiende heide
in de nazomer

2000 m²

deels

Behalve op de hiervoor aangeduide paden,
mag je in het gebied niet fietsen.

Er zijn in het bosgebied uitgestippelde wandelingen
aangeduid. Maar je kan ook gewoon de bospaden
volgen met de pictogrammen die wandelaars
toelaten. In totaal kan je er 8 km wandelen. Er zijn in
of nabij het Kloosterbos geen toiletten beschikbaar.

Via ingang Gebroeders Naudtslaan
naar knooppunt 64 van het wandelnetwerk Moervaartvallei.
64 - 63 - 61 - 62 - richting 64 naar parking (4 km).

Wist je dat... de Provincie op zoek is naar nieuwe percelen?

De Provincie wenst de Oost-Vlaamse natuur stelselmatig uit te breiden. Ben je eigenaar van een stuk(je) grond dat paalt aan één van de provinciale gebieden? Overweeg je je perceel te verkopen, wie weet te schenken? Misschien erfde je een lapje grond en weet je niet wat ermee aan te vangen? De Provincie Oost-Vlaanderen wel. Wij vormen bestaande bosjes en bossen om tot klimaatrobuuste exemplaren die meehelpen de klimaatverandering te temperen. We werken aan natuurverbinding in ons versnipperd landschap. We maken al dat groen ook maximaal toegankelijk voor wandelaars, kinderen, fietsers of ruiters. Neem geheel vrijblijvend contact op met de Provincie via natuur@oost-vlaanderen.be. Wie weet, wordt jouw eigendom dan wel een nieuwe brok provinciale natuur!

Wachtebeke

Zand uit de ijstijd

Het meest karakteristieke aan Het Kloosterbos is de zandgrond. Hier vormde zich namelijk tijdens de laatste ijstijd een zanddam die tot vijf meter boven het omliggende landschap uitstak. De typische **vegetatie** van struikheide, berk en zomereik werd in de loop van de 20ste eeuw vervangen door grootschalige dennenaanplantingen. De Provincie vormt het bos nu weer geleidelijk om naar een **structuurrijk** bosgebied met de **inheemse** soorten die er oorspronkelijk floreerden. De grote percelen naaldbomen worden stelselmatig vervangen, ook omdat ze bij droogte brandgevoelig zijn.

struikheide in bloei

oefening bosbrand bestrijden augustus 2021

bosuul

De beuken langs een aantal oude bosdreven zijn de favoriete plekken van de zwarte specht. Na hun broedseizoen verlaat de specht de uitgehakte gaten. Vleermuizen, (bos)uilen of eekhoorns palmen die na een tijdje gretig in.

In 2020 liet het provinciebestuur een inventarisatiestudie naar wilde bijen in het Kloosterbos uitvoeren. Er zijn 51 soorten wilde bijen waargenomen, waarvan er 6 op de rode lijst van bedreigde soorten staan. Je kan de resultaten van de studie nalezen op de webpagina over wilde bijen op www.oost-vlaanderen.be

Woeste wastines

Zeer bijzonder aan het Kloosterbos zijn de **wastines**. Na het rooien van de dennenbomen ontstaan open zandplekken. Op deze lichtrijke plekken zien we na meer dan 40 jaar afwezigheid opnieuw struikheide opduiken. Door deze zones slechts sporadisch te maaien zullen spontaan struiken als brem en kleine groepjes bomen verschijnen. Een halfopen heidegebied als overgang naar het bos is het resultaat. Zeldzame vogelsoorten als boompieper, boomleeuwerik, havik, zwarte specht, zwarte mees, vuurgoudhaantje of zelfs nachtzwaluw vinden dit oude, gevarieerde landschap zeer aantrekkelijk om er voedsel te zoeken en te broeden.

De wandelpaden in het bos zijn onverhard. Dit bos is daardoor enkel goed toegankelijk voor kinderwagens of rolstoelen bij droge periodes.

wastine

Wachtebeke, Lochristi en Lokeren

Bosgebied van provinciaal recreatiedomein Puyenbroeck

Puyenbrug 1A
9185 Wachtebeke
tel. 09 342 42 42
puyenbroeck@oost-vlaanderen.be
www.puyenbroeck.be

*Elke dag toegankelijk van 9 uur tot zonsondergang.
Vanaf 1 oktober tot 31 maart niet toegankelijk op
maandagvoormiddag (tot 13 uur), tenzij tijdens de
schoolvakanties.*

domein 401 ha
bos 167 ha

paarse schubwortel,
eenbes, heksenkruid,
waterviolier

gratis

vleermuizen, bunzing,
ree, eekhoorn, blauwe
reiger, keizersmantel

reeën in de vroege
ochtend

deels

6650 m²

gratis

Je mag in Puyenbroeck fietsen op de verharde paden door het bosgebied, tenzij anders aangeduid. Op de onverharde paden mag je nooit fietsen, tenzij op de aangeduide MTB-route. Je kan ook fietsen huren in het domein. De gele fietslus (met start aan de fietsverhuur op parking 1) is een aanrader om het domein en het bosgebied te verkennen.

In het bezoekerscentrum aan parking 1 vind je alle info over de uitgetijde routes in het domein. Toilet tegenover het bezoekerscentrum.

Wandelknooppunt 1 van het wandelnetwerk Moervaarvallei bevindt zich in het domein tegenover het bezoekerscentrum (parking 1): 1, 18, 17, 16, 15, 14, 7, 6, 8, 12, 13, 16, 17, aan 17: recht door en in de dreef rechtsaf naar 1 (8,5 km).

Wist je dat ... dood hout doet leven?

Dood hout – zowel staand als liggend – wordt door de onwetende wandelaar vaak aanzien als rommelig en onverzorgd. Nochtans is dood hout een onmisbare bouwsteen in het bosesysteem. Rottend hout is bovendien een belangrijke schakel in de koolstof- en mineralenkringlopen. Veel soorten paddenstoelen kunnen niet zonder afstervend hout. Dood en rottend hout is ook voedsel voor vele micro-organismen en ongewervelden.

Daarom blijft dood hout liggen in een natuurlijk beheerd bos. We maken enkel de paden vrij voor makkelijke doorgang. Soms maken we **takkenrillen**. Zo'n natuurlijke scheidingswand is een gedroomde schuil- en nestgelegenheid voor veel dieren.

Wachtebeke, Lochristi en Lokeren

Veelzijdig domein

In provinciaal domein Puyenbroeck kan je naar hartenlust wandelen, fietsen of gewoon zalig genieten. In het bezoekerscentrum aan parking 1 vind je brochures met de bewegwijzerde routes in het domein en verneem je alles over de recreatieve mogelijkheden. Er is nabij parking 1 ook een **bosspeelzone** van zo'n 10 ha.

Populieren en paddenstoelen alom

Vanaf het midden van de zoste eeuw werden er in Puyenbroeck veel **cultuurpopulieren** aangeplant, waaronder de lokale variëteit 'Blauwe van Eksaerde'. Deze boomsoorten zijn nog alomtegenwoordig, maar ze zullen stelselmatig worden gekapt en omgevormd naar een **inheems**, streekeigen en gemengd bos. Omdat deze **bosomvorming** geleidelijk gebeurt, is er in de bossen van Puyenbroeck momenteel nog veel dood (populieren)hout aanwezig. Geen wonder dat hier meer dan 260 soorten paddenstoelen voorkomen!

Heksenkruid en kwel

Opvallende planten in het bosgebied zijn de paarse schubwortel (april-mei), de éénbes (mei-juni) en het groot heksenkruid (zomer). De laatste twee soorten duiden op langdurige bebossing. Waterviolier wijst dan weer op de aanwezigheid van ijzerhoudende, kalkrijke **kwel** in de bodem.

De zoogdieren worden vertegenwoordigd door niet minder dan 9 soorten vleermuizen, maar ook bunzings, reeën en eekhoorns vind je in de bossen van Puyenbroeck. Er nestelt hier ook al bijna vijftig jaar een kolonie blauwe reigers met een twintigtal koppels. Een opvallende nieuwkomer is de keizersmantel, een zeldzame dagvlinder die alleen leeft nabij goed ontwikkelde bosranden. Meteen een overtuigend bewijs van een geslaagde **bosomvorming!**

bunzing

Moerbeke

Provinciaal natuurdomein Het Maaibos

Stenenbrug (recht tegenover de uitgang van parking 2 van provinciaal domein Puyenbroeck)
9180 Moerbeke
tel. 09 267 78 02
natuur@oost-vlaanderen.be

Elke dag toegankelijk op de aangrenzende paden.

grasland 23 ha

dotterbloem,
pinksterbloem,
weidekervel

gratis (parking 2 van domein Puyenbroeck ligt op wandelafstand)

ree, meerkoet,
boerenzwaluw

lente en zomer:
boerenzwaluw
winter: wilde ganzen

Er loopt een mooie route omheen het gebied. Het deel van de route langs de Zuidlede kan zeer modderig zijn.

Het gebied is opgenomen in het wandelknooppuntennetwerk Moervaartvallei, tussen knooppunten 2, 6, 47 en 48.

Zie: www.routen.be/wandelknooppuntennetwerk-moervaartvallei

Toiletten zijn beschikbaar in het domein Puyenbroeck (ingang via parking 2). Start aan de uitrit van parking 2 van Puyenbroeck. Volg het fietspad naar rechts, richting brug over de Zuidlede. Vlak voor de brug het pad (Etbos) links naast de rivier volgen naar knooppunt 47, 48, richting 2 terug naar parking Puyenbroeck (4 km). Opgelet: het eerste deel aan de Zuidlede kan zeer modderig zijn. Bij nat weer zijn laarzen onmisbaar!

PROJECT Moervaartvallei

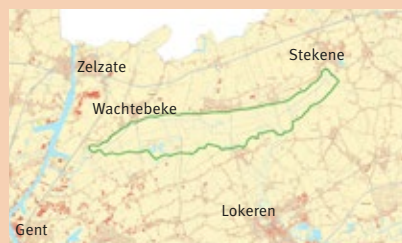
Moervaartvallei verzoent landbouw met natuur

De Moervaartvallei is een uitgestrekt, weinig bebouwd gebied tussen Gent en Stekene. Tijdens de laatste ijstijd, zo'n 12 000 jaar geleden, ontstond op deze locatie een groot ondiep meer aan de voet van een langgerekte zandduin die de afwatering van de rivieren naar de Noordzee verhinderde. Door de geleidelijke klimaatopwarming na de ijstijd droogde het meer op. Het gebied bleef nog tot in de 20ste eeuw een laaggelegen, vaak moeilijk toegankelijke, moerassige vlakte. Al sinds de middeleeuwen probeerde men te ontginnen. Pas ruim na de Tweede Wereldoorlog kon het dankzij intensieve **bemaling** ten volle ingezet worden voor landbouw. Dat verklaart ook waarom het gebied amper bebouwd of 's nachts verlicht is. Twee kenmerken die fauna en flora op zijn stellen in dit ongerepte gebied.

Recht en kronkel

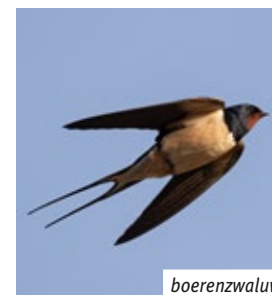
De Moervaartvallei wordt ruwweg begrensd door twee waterlopen: de Moervaart in het noorden en de Zuidlede, jawel, in het zuiden. De Moervaart is een middeleeuws kanaal dat werd gegraven voor afwatering en voor het transport van **turf** (moer) en mest. Het verbindt de Durme met het zeekanaal Gent-Terneuzen. De Zuidlede is een zacht kronkelend riviertje dat in Mendonk (Gent) aftakt van de Moervaart en via het provinciaal domein Puyenbroeck verder naar de Durme in Daknam (Lokeren) loopt.

Sterke schouders

In 2018 ondertekenden de Vlaamse overheid, Provincie Oost-Vlaanderen, North Sea Port, de stad Gent, de gemeenten Moerbeke en Wachtebeke en de middenveldpartners Boerenbond, Algemeen Boerensyndicaat, Natuurpunt en vzw Durme de Raamovereenkomst Moervaartvallei fase 1. Hierin engageren zij zich om samen te werken aan projecten voor landbouw, natuur, water, landschap en recreatie in de Moervaartvallei. Het projectgebied omvat ruim 2800 ha en bestaat hoofdzakelijk uit weidse natuur, vlakke velden en imposante bomenrijen.

Moerbeke

Bos zonder bomen

Het Maaibos is een van de eerste realisaties die tot stand kwam binnen het strategisch project Moervaartvallei. In 2019 kocht de Provincie hier 23 ha aan van het in totaal 46 ha grote gebied om er samen met de Vlaamse Landmaatschappij hoogwaardige natuur te ontwikkelen. Tot voor kort werd het gebied nog als weide- en akkergrond gebruikt. Momenteel wordt het gebied omgevormd naar natte graslanden met de kenmerkende planten en dieren. Het Maaibos zal dus nog flink van uitzicht veranderen de komende jaren.

Vermoedelijk verwijst de benaming 'bos' hier niet naar 'verzameling bomen'. Bos is hier wellicht afgeleid van bunsels of bundels, samengebonden houttakken of gedroogde grassen. Zoals een bos bloemen!

Alles voor de koning

Zo'n open en nat landschap is bijzonder geschikt voor de zeldzame kwartelkoning. Deze kleine, goed gecamoufleerde vogel krijg je slechts zelden te zien, maar zijn opvallende roep 'kreks kreks!' kan je 's zomers tot diep in de nacht horen. Ook andere weidevogels zullen – naast vlinders, insecten en kleine zoogdieren – goed gedijen in het bloeiend kruidenrijk grasland. Bovendien vormen natte graslanden, net als jong bos, een uitstekende **koolstofsink** waardoor het Maaibos ook helpt in de strijd tegen de klimaatopwarming.

Een rondje Maaibos

Doorheen het gebied worden bewust geen fiets- of wandelpaden aangelegd. Zo krijgt de kwetsbare natuur hier de kans zich in alle rust te herstellen. Het hoge gras is een veilige thuis voor bijzondere flora en fauna. Het pad rondom het Maaibos biedt een uitstekend uitzicht op het typerende landschap van de Moervaartvallei.

Het onverharde pad begint aan de brug over de Zuidlede en slingert verder langs de oever van die smalle, kronkelende waterloop. Ter hoogte van de historische Etboshoeve hobbel je best traag over een eeuwenoude kasseiweg. Even verder gaat het pad linksaf door een kaarsrechte imposante populierendreef en brengt je zo terug naar het domein Puyenbroeck.

Sint-Niklaas

Provinciaal natuurdomein Bosmanshoeckbos

Sint-Jacobsdreef (zonder nummer)
9100 Sint-Niklaas
tel. 09 267 78 02
natuur@oost-vlaanderen.be

*Elke dag toegankelijk van zonsopgang
tot zonsondergang.*

bosgebied in omvorming 11 ha

Wist je dat ... je bij storm beter weg blijft uit elk bos?

Bij storm is de toegang tot onze provinciale bos- en natuurgebieden altijd verboden, ook als de ingangen daarvan niet zijn afgesloten! Bij onstuimig weer is er gevaar voor vallende takken of zelfs hele bomen. Controleer daarom de weersvoorspellingen voor je bezoek. Ook de dagen na een storm let je beter goed op voor loshangende takken. Bij windstil weer vallen die dan plots op de grond. Gevaarlijke situaties kan je ons melden via natuur@oost-vlaanderen.be of via 09 267 78 02.

Sint-Niklaas

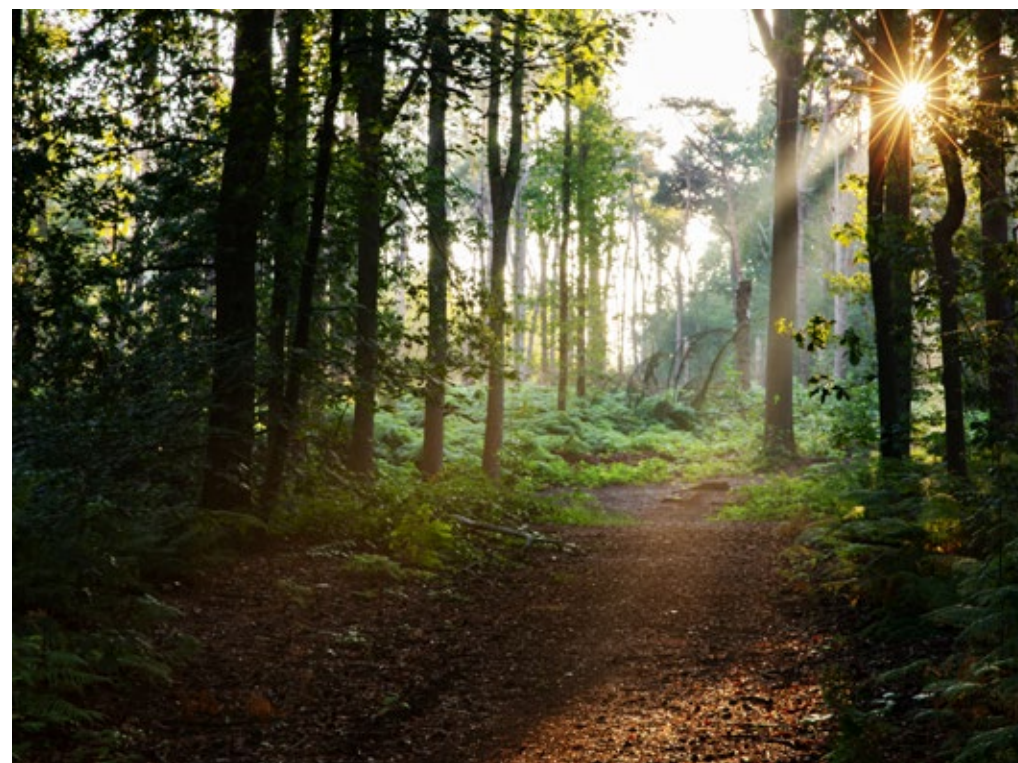
Bos met mooie toekomst

De Provincie Oost-Vlaanderen kocht dit bos in 2019 en zal het op termijn uitbouwen tot een wandel- en natuurrecreatief oord. Dat is een sterke troef voor de inwoners van deze dichtbebouwde regio met zeer weinig kans op bos- en natuurbeleving. De ingang van het provinciaal recreatiedomein De Ster ligt maar op een paar honderd meter, zodat de bestaande publiekvoorzieningen zoals parking, cafetaria en speelzones ook voor natuurliefhebbers binnen bereik zijn. De uitdaging bestaat er in om het Bosmanshoeckbos op termijn te verbinden met de faciliteiten op het recreatiedomein De Ster.

Biologisch waardevol

Door gericht beheer kan de ecologische waarde van het bos sterk verhoogd worden. Momenteel hebben de percelen al het label 'biologisch waardevol' op de **biologische waarderingskaarten**. Een doelgericht natuurbeheer kan hier nog veel sterker aan bijdragen en de biodiversiteit stimuleren. Met dit doel werd in 2019 al een **ecologische dunning** uitgevoerd waarbij een deel van de naaldbomen werd gekapt. Zo zal het bos meer lichtinval krijgen waardoor **inheemse** plantensoorten spontaan kunnen ontluiken en zich verder ontwikkelen.

Het bos maakt bovendien deel uit van het projectgebied **Gestroomlijnd Landschap** Barbieerbeek dat kadert in het provinciaal klimaatplan. Hierin wordt gezorgd voor een blauwgroen netwerk van natuurgebieden en bossen die met elkaar verbonden zijn via beken en waterlopen. Zo creëren we veilige leefomstandigheden en nieuwe ontmoetingskansen voor fauna en flora.

Temse

Provinciaal natuurdomein De Roomacker

Hofstraat (zonder nummer)
9140 Temse
tel. 09 267 78 02
natuur@oost-vlaanderen.be
www.oost-vlaanderen.be

*Elke dag toegankelijk van zonsopgang
tot zonsondergang.*

domein 12 ha

veldesdoorn,
winterlinde,
ratelpopulier

zomer: fuut, meerkoet,
wilde eend
winter: kuifeend,
tafeleend, kokmeeuw

ijsvogel

Je kan in het domein wandelen rond de kleiputten (niet toegankelijk voor rolstoelen). Parkeren doe je best in het dorp van Tielrode. Er zijn geen toiletten aanwezig.

De Roomackerroute is een wandeling van 9 km. De start ligt bij 't Veer, Sint-Jozefstraat 35 in Tielrode, aan de Durme. Deze route is niet geschikt voor rolstoelgebruikers onder meer vanwege de lange en steile helling naar het domein.

Wist je dat ... ook jij het landschap kan beplanten?

Net als de mens heeft de natuur nood aan verbondenheid. Via houtkanten, bomenrijen of een kronkelend beekje, brengen we het leven in kleinere natuurgebieden met mekaar in contact. Zo kunnen planten en dieren elkaar weer ontmoeten, wat voor kruisbestuiving en genetische variatie zorgt bij de voortplanting. Planten en dieren worden daardoor sterker, hetgeen hun overlevingskansen verhoogt bij ziektes of bij nieuwe omstandigheden zoals de klimaatverandering. Verbindende bosjes of knotboomrijen zijn een doorgangsroute en schuilplaats voor veel dieren en bieden schaduw en verkoeling aan het vee in de weiden.

Ook jij kan meehelpen aan een groener Oost-Vlaanderen door natuur te koppelen. Ontdek de subsidies voor de aanleg en het onderhoud van knotbomen en poelen (www.oost-vlaanderen.be/subsidie-knotbomen-poelen) en van houtkanten (www.oost-vlaanderen.be/beplant-landschap).

Temse

Verlaten steenbakkersgrond

Het provinciaal natuurdomein De Roomacker bestaat uit drie grote kleiputten vol water. Het zijn de restanten van de vroegere steenbakkerij aan de overkant van de straat. In 1929 werd de nv Antwerpse Machiensteenbakkerij Tielrode (AMT) opgericht, die hier tot in de jaren 1980 aan kleiwinning deed. In 1981 was er even sprake dat de verlaten putten gebruikt zouden worden als stortplaats, maar dankzij luid plaatselijk protest ging dit plan gelukkig niet door. De Provincie kocht de Roomacker in 1993, maakte er een natuurdomein van en beheert het in nauwe samenwerking met de lokale overheden.

Rond de voormalige kleiputten is een smalle boszone met een onverhard wandelpad. Om fauna en flora te beschermen, liggen naast het bos brede **takkenrillen**. Het domein is alleen toegankelijk voor wandelaars. Fietsen en zwemmen zijn er niet toegelaten. Vissen kan alleen overdag op de oostelijke oever van de meest noordelijke put met een **visverlof**.

Zicht op Brussel

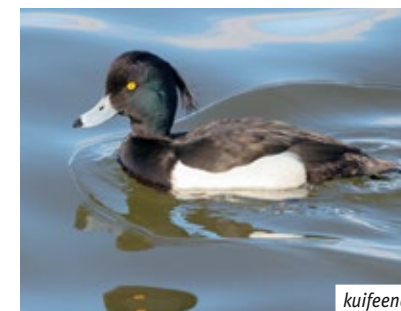
In De Roomacker ligt het hoogste punt van het Waasland. Deze hoge ligging beschermt de vijvers tegen instromende vervuiling. Het water is er dan ook uitzonderlijk zuiver. Bij helder weer zie je aan de horizon het Atomium in Brussel blinken!

Kamsalamander: Europees beschermde soort

Er zijn ook vier poelen aangelegd voor amfibieën, waarvan er één werd voorzien van een **vlonder** voor **educatief** gebruik. In deze poelen leeft onder meer de kamsalamander, een Europees beschermde soort. Verder herbergt het domein een grote **populatie** bosorchis en enkele zeer zeldzame soorten paddenstoelen, de zogenaamde wasplaten.

kamsalamander

kuifeend

ijsvogel

fuut

Dendermonde

Provinciaal natuureducatief centrum Bastion VIII

Begijnhoflaan 45
9200 Dendermonde
tel. 052 21 08 74
bastion8@oost-vlaanderen.be
www.bastion8.be

Toegankelijkheid: maandag tot vrijdag van 9 tot 16 uur. Van half april tot half oktober ook open op zaterdag en zondag van 14 tot 18 uur.

3 ha

deels

verschillende biotopen

verschillende waterdiertjes, honingbijen, vleermuizen

honingbijkasten

Wist je dat... afval thuis hoort in de vuilnisbak?

Zwerfafval vormt in de natuur een ernstige verstoring voor planten en dieren. Dieren kunnen sterven door het inslikken van plastic, glas of blikjes. Daarnaast zorgt zwerfvuil voor een slordige indruk, voor ongenoegen bij andere bezoekers en zet het hen misschien aan om hetzelfde te gaan doen. Daarom is het belangrijk om geen afval achter te laten bij je bezoek. Neem alle afval steeds weer mee naar huis of stop het in de juiste vuilnisbak. Beter nog: vermijd afval, gebruik een drinkbus en koop geen wegwerpverpakkingen.

Erger je je ook aan zwerfvuil? Werk mee aan een mooiere wereld en verzamel het afval dat je tegenkomt tijdens je wandeling in een aparte zak. Zo blijven onze natuurdomeinen ook netjes voor de volgende bezoekers. Merk je ernstige sluikstorten op? Bezorg ons enkele foto's via natuur@oost-vlaanderen.be. Dankzij jouw melding, kunnen we snel zorgen voor een opruimactie. Dank!
www.mooimakers.be

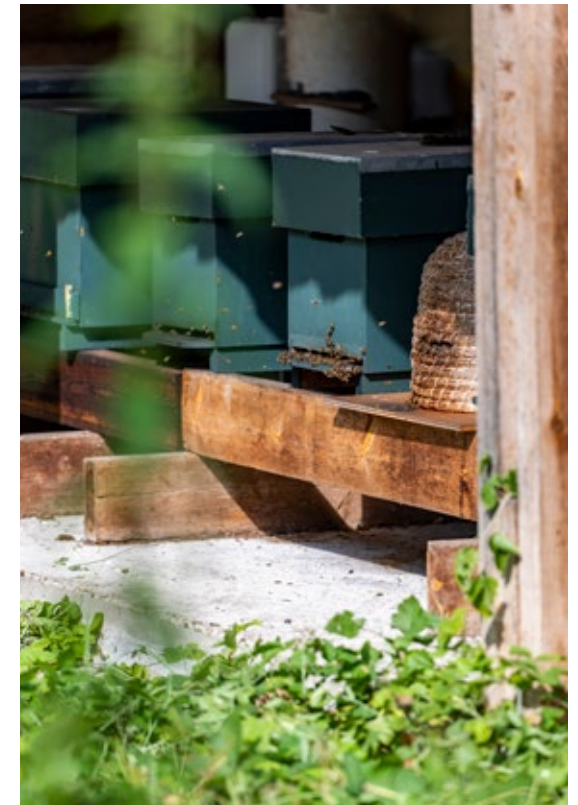
Dendermonde

Veelzijdig domein

Het Provinciaal **natuureducatief** centrum Bastion VIII is een ecologische stadstuin in hartje Dendermonde. Je kan er een mooie natuurwandeling maken of mijmeren aan de vijver. Tijdens schooldagen zijn leerlingen uit lager en middelbaar onderwijs er vaste klant voor een boeiende leeruitstap. Er is een heel leuk openluchtklasje met vrolijke mozaïekjes. Ooit maakte het terrein deel uit van de middeleeuwse vestingmuur rond de stad. Later werd het een stortplaats voor vast bouwafval.

Enkele decennia geleden werd alles grondig gesaneerd en omgevormd naar een natuurgebied van zo'n drie hectare. Het biedt diverse **biotopen** zoals een prachtige vijver, hooilandjes, bermen, bosjes en zelfs een steenwoestijn. In 1994 werd Bastion VIII in gebruik genomen als een natuureducatief centrum en sinds 2003 is het een beschermd monument. Er zijn twee vleermuisbunkers, alsook een educatieve bijenstand met een tiental bijenkasten. De honing is superlekker!

Je kan er gratis een natuurkabas ontlenen met daarin 25 leuke opdrachten. Je trekt er met de kabas op uit en verkent de omgeving met kompas, zoekkaarten, verrekijker, ... Er zijn regelmatig workshops voor groot en klein. Ga naar de Uit-databank, zoek op Bastion VIII en vind het actuele aanbod.

Berlare

Provinciaal recreatiedomein Nieuwdonk en omgeving

Dendermondse Steenweg 13A
9290 Berlare
tel. 09 367 60 00
nieuwdonk@oost-vlaanderen.be
www.domeinnieuwdonk.be

*Elke dag toegankelijk van zonsopgang
tot zonsondergang.*

domein 53 ha
bos 74 ha

gratis

witte waterlelie, gele
plomp, zwanenbloem,
poelruit, watervolier

boomarter, bever,
waterspitsmuis, otter,
5 soorten specht,
grote modderkruiper

8000 m²

ooievaar

* deels: rond de vijver is het pad rolstoeltoegankelijk,
in de bossen niet

Honden zijn toegelaten aan de leiband. Ze zijn niet welkom in de speeltuin of in de strand- en zwemzone van het recreatiegedeelte. Er is een fietsenparking aan de ingang van het domein. Je kan op de wegen in domein Nieuwdonk fietsen, maar niet in de zone voor de cafetaria.

Je kan vanaf de ingang een wandeling maken op het verharde pad rond de 27 ha grote vijver (2,4 km - volledig rolstoeltoegankelijk).

Wandelnetwerk Kalkense Meersen-Donkmeer: de richting naar wandelknooppunt 2 wordt aangegeven vanaf het eerste hekken op de parking van het recreatiedomein Nieuwdonk.
Parking - 2 - 1 - 7 - 6 - 5 - 4 - 3 - parking
(8 km - toilet in de domeinhoreca indien geopend).

Berlare

Heerlijk helder

Domein Nieuwdonk is ontstaan uit een industriële zandwinning vanaf 1974. Na het stopzetten van de ontginning is het gebied omgevormd naar een recreatiedomein met centraal een grote vijver. Het water dat uit de omgeving toestroomt naar deze diepe plas wordt gefilterd door de zandige ondergrond. Het is bijzonder zuiver en helder. Opvallend is de aanwezigheid van verschillende kranwiersoorten die op Europees niveau bescherming genieten.

De zoogdieren steenmarter, buning en hermelijn, maar ook boommarter tekenen present in de zuidelijke bossen. Verder zijn ook de waterspitsmuis en de bever zeldzame gasten in het gebied. Na een laatste waarneming in 1973, liet ook de otter zich in oktober 2020 opnieuw vastleggen op camera. Een mooi bewijs dat de soort in waterrijke gebieden in Oost-Vlaanderen aan een heropleving is begonnen!

otter

Meeuwen die geeuwen

Tijdens de winter komen meeuwen slapen aan de grote vijver van Nieuwdonk. In december en januari, eventueel nog februari, kan hun aantal oplopen tot rond de 15 000, uitzonderlijk zelfs tot 20 000 dieren. Dit is dan ook één van de belangrijkste slaappleaatsen in het binnenland van meeuwen zoals de kokmeeuw, stormmeeuw, zilvermeeuw en kleine en grote mantelmeeuw. 's Morgens vroeg vliegen ze weer weg. In de lente en herfst zijn de aantallen veel kleiner, tot maximaal een duizendtal dieren.

kokmeeuw

Weelde aan watervogels

De waterplas is ook geliefd bij overwinterende watervogels zoals grauwe gans, meerkoet, fuut, slobbeend, wintertaling, wilde eend en een paar duizend smienten, maar ook voor zeldzamere gasten als de grote zilverreiger. Naast het wandelpad rond de plas is een **nestwand** voor oeverwaluwen. Vlakbij Nieuwdonk, aan het Donkmeer, bevindt zich in de bomen een belangrijke gemengde broedkolonie van blauwe reiger, aalscholver en (in beperkte mate) zelfs ooievaar.

ooievaar

PROJECTGEBIED RIVIERPARK SCHELDEVALLEI

Hier stroomt schoonheid

Tussen Gent en Antwerpen kronkelt een prachtige ketting met blauwe en groene parels. Langs de Schelde en haar bijrivieren ontdek je de zeven deelgebieden van het Rivierpark Scheldevallei: de Polders van Kruike, de Durmevallei, de Damvallei, Kalkense Meersen Donkmeer, Klein-Brabant, Dendermonde en omgeving en tot slot de Rupelstreek.

De getijdennatuur van de Scheldevallei met de typische slikken en schorren maakt het Rivierpark zo bijzonder. Hier leeft alles op het ritme van eb en vloed. Ook de zogenaamde wetlands (draslanden) zijn typerend voor de streek. Ze variëren van open water tot rietland, elzenbroekbossen of natte graslanden. Je vindt er vissen, amfibieën, libellen en weidevogels bij de vleet. De bijzondere kenmerken van de getijdennatuur brengen logischerwijs ook bijzondere soorten met zich mee, zoals de lepelaar of het blauwborstje.

De inspanningen van de verschillende projectpartners – waaronder Regionaal Landschap Schelde-Durme en Provincie Oost-Vlaanderen – om de Schelde terug meer ruimte en kwaliteit te geven en de typische natuur te herstellen, leveren op. Zo is de bever overduidelijk terug. De Scheldevallei is momenteel zelfs de enige gekende plaats in Vlaanderen waar de otter zich opnieuw voortplant. Ook de mevis is terug.

Een bezoek aan de Scheldevallei kan je starten in een van de grote kastelen of in de Lakenhalle van Dendermonde. Samen vormen zij de internationale toegangspoorten tot het Rivierpark Scheldevallei. Je vindt er steeds een combinatie van een unieke erfgoedparel, prachtige natuur en leuke terrasjes.

www.rivierparkscheldevallei.be

Aalst

Provinciaal natuurdomein Kloosterbosje

Het bosje ligt aan een naamloze trage weg tussen de Affligemdreef en de Nedermolenstraat.

tel. 09 267 78 02

natuur@oost-vlaanderen.be

Gelegen in het projectgebied **Gestroomlijnd
Landschap** Molenbeek - Graadbeek.

*Elke dag toegankelijk van zonsopgang
tot zonsondergang.*

bos: 1,5 ha

oude knotwilgen

steenuil

lijnvormige
landschapselementen
zoals knotboomrijen,
heggen en houtkanten

Dit gebied maakt deel uit van het knooppuntennetwerk
Brabantse Kouters.

Wist je dat... een Regionaal Landschap hard werkt aan jouw streek?

Regionale landschappen zijn samenwerkingsverbanden op streekniveau. Ze brengen inwoners en partners samen rond een wervend landschapsverhaal dat inspireert en voor verbondenheid zorgt. In Oost-Vlaanderen zijn er drie regionale landschappen actief: Meetjesland (RLM), Schelde-Durme (RLSD) en Vlaamse Ardennen (RLVA). Deze vzw's werken aan de uitbouw van hun streek op vlak van natuur, landschap, erfgoed en recreatie. Het zijn sterke samenwerkingsverbanden tussen gemeenten, de Provincie, Vlaanderen, verschillende middenveldorganisaties en de gebruikers van de open ruimte. Ontdek wat ze in jouw regio allemaal doen op www.rlm.be, www.rlsd.be, www.rlva.be.

speelnatuur in Brakel dankzij RLVA

Aalst

(H)op naar het oude bos

Het omringende landschap heeft een zacht glooiend reliëf dat afhelt naar de beekvalleien. Je vindt er voornamelijk weiland met hier en daar een bosperceel en akkers waarop de voor de streek typische hop wordt geteeld. Het bosje, dat eigendom is van de Provincie Oost-Vlaanderen, draagt nog steeds de naam van het vroegere uitgestrekte Coventshou Bosch (Kloosterbos) waar al die bosfragmenten ooit deel van uitmaakten. Hier overleven nog steeds typische **oudbosplanten** wat er op wijst dat de bebossing hier al zeer oud is. De Provincie spant zich in om de natuurwaarde van het bos te verhogen. Waar mogelijk wordt het bos uitgebreid of komen er soortenrijke bosranden. Om transit tussen de verschillende bossnippers mogelijk te maken, kwamen er kleine landschapselementen zoals heggen en houtkanten.

PROJECTGEBIED KRAVAALBOS

Ecologisch waardevol juweeltje

Het 'Landschap van Erembald tot Kravaalbos' is een 10 000 ha groot gebied dat bestaat uit zacht glooiende heuvels en brede valleien met meanderende beken, afgezoomd met waardevolle bronbossen. Het Landschap van Erembald tot Kravaalbos ligt op de grens van de provincies Oost-Vlaanderen en Vlaams-Brabant, op grondgebied Aalst, Affligem, Asse en Opwijk. Toeristisch gezien ligt dit grensoverschrijdend gebied op het raakvlak van het Pajottenland, de Brabantse Kouters en het Scheldeland.

Typerend voor de streek is de hopteelt, belangrijke smaakmaker van onze Belgische bieren. Op het hoogste punt bevindt zich het Kravaalbos, aangeduid als Europees beschermd gebied. Andere waardevolle natuurgebieden in de streek zijn o.a. het Osbroek, de Gerstjens en de Wellemeersen.

Dit gevarieerde landschap met mooie vergezichten is bovendien voorzien van opvallend onroerend erfgoed. De rijke streekgeschiedenis zit verscholen in onder andere de Abdij Affligem, de Abdij Maria Mediatrix, het Waterkasteel van Moorsel en de Kluiskapel. Deze streek is een verborgen parel die een bezoek meer dan waard is! Samen met een aantal partners, waaronder het Regionaal Landschap Schelde-Durme, werkt de Provincie Oost-Vlaanderen hier aan het versterken van de kernkwaliteiten en de belevingswaarde van de streek.

Meer info: www.rlsd.be

hopplukkers aan het werk

Wetteren

Provinciaal recreatiedomein Den Blakken en omgeving

Wegvoeringstraat 308
9230 Wetteren
tel. 09 267 78 02
natuur@oost-vlaanderen.be
www.oost-vlaanderen.be

*Elke dag toegankelijk van zonsopgang
tot zonsondergang.*

domein 10 ha
bos 8,5 ha

gratis

zandzegge,
zomereik

watervleermuis,
rosse vleermuis,
dwergvleermuis

eeuwenoude
hakhoutstoven van
zomereik en beuk

deels: het pad in het domein is rolstoeltoegankelijk,
het pad in de Warandeuinen niet

Fietsen is niet toegelaten in het domein.

Vanaf het infobord op de parking voor de villa
vertrekt een lusvormige wandeling (30 minuten),
aangeduid met donkerblauwe pijlen en logo van het
Agentschap voor Natuur en Bos (rolstoeltoegankelijk
in het domein).

Wandelknooppunt 7 van het wandelnetwerk Kalkense
Meersen-Donkmeer bevindt zich voor de villa op
de parking. 7 - 8 - 5 - 3 - 6 - 4 - 7 (3,5 km – deels
rolstoeltoegankelijk – toilet in de villa indien geopend
en mits toestemming).

Wist je dat... je een gids kan reserveren voor onze provinciale natuurgebieden?

Wil je meer weten over het natuurgebied dat je bezoekt? Reserveer dan eens een gids! Ideaal voor scholen, groepen of verenigingen om natuurkennis wat bij te spijkeren. Voor de natuurdomeinen kan je contact opnemen met natuur@oost-vlaanderen.be of telefonisch: 09 267 78 02. Bij de natuureducatieve centra en recreatiedomeinen raadpleeg je best de website. Wij gidsen je graag verder!

Wetteren

Een zandduin in het binnenland

Het domein Den Blakken bevindt zich op een oud zandduin, niet ver van de Schelde. Bij het aanleggen van de tuin in 1931 zijn de gronden genivelleerd en beplant met **uithemse** bomen. Toen de Provincie in 1990 eigenaar werd, legde ze de tuin opnieuw aan als park met een vijver, plantentuin en rozentuin. Ten zuiden van het domein zijn er zeldzame open rivierduinen met een hoogte tot bijna 18 meter. Beide gebieden werden in 1995 gerangschikt als beschermd landschap.

zandzegge groeit in rijtjes en houdt het zand vast

Opdringerige exoten

Het natuurbeheer in het domein mikt op het herstel van het **inheemse** bos met de typerende bomen en struiken voor een zandige bodem. Daarvoor werden in bepaalde stukken alle **exoten** zoals Amerikaanse eik en robinia gekapt en vervangen door zomereik, berk en beuk. In een klein proefvlak worden deze aangeplante jongelingen verder vertroeteld. Dit gebeurt door de nieuwe scheuten van hardnekkig terugkerende exoten jaarlijks te verwijderen. Kan jij deze aangeplante 'troetelgroep' vinden langs het wandelpad?

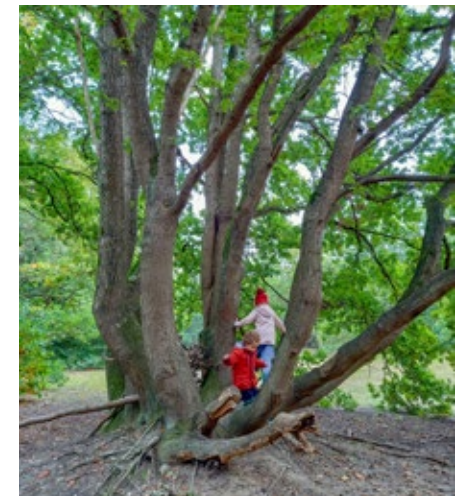

Vleermuizen in woningnood

De oude uithemse bomen hadden echter al vele holten en spleten, ideaal voor vleermuizen. Om deze beschermde dieren na de kap van de exotische bomen uit hun woningnood te helpen, werden her en der in het domein vleermuiskasten opgehangen in de bomen. Jaarlijks worden de kasten gecontroleerd om na te gaan of ze een valabel alternatief vormen voor de verdwenen natuurlijke holten. De eerste resultaten blijken dit echter niet te bevestigen.

Krasse knarren

In het aangrenzende Vlaams natuurreservaat 'Warandeduinen' bevinden zich nog veel oudere bomen, met name zomereiken en beuken van ongeveer 500 jaar oud, weliswaar onder de vorm van doorgegroeid **hakhout**. Zij leveren al jarenlang fel gegeerde zaden die geoogst worden voor nieuwe inheemse natuuraanplanten in heel Vlaanderen. Dat komt omdat zij zich in de loop der eeuwen permanent hebben aangepast om te groeien op dit soort zandbodem en dus inheems zijn in de overtreffende trap. Ook voor de troetelgroep in Den Blakken werden hiervan zaailingen gebruikt.

Laarne

Provinciaal natuurdomein Brugskeswieë

Schoolstraat (de onverharde weg rechts volgen op het einde van de Schoolstraat tot aan de beek)

9270 Laarne

tel. 09 267 78 02

natuur@oost-vlaanderen.be

Elke dag toegankelijk van zonsopgang tot zonsondergang.

domein 2 ha

oude knobomen

steenuil,
gekraagde roodstaart,
oranjetipje, wilde
bijen en salamanders

in de zomer en vroege
herfst, bij de poel
libellen (paardenbijter,
lantaartje)

GESTROOMLIJND LANDSCHAP een slim totaalpakket

De natuur in Vlaanderen is erg versnipperd waardoor het leefgebied van veel soorten planten en dieren drastisch verkleint. Het project Gestroomlijnd Landschap verbindt die versnipperde stukjes natuur door een fijnmazig netwerk van landschapselementen zoals waterlopen, waterrijke gebiedjes, bomenrijen, bosjes, dreven en houtkanten. Daarbij wordt werk gemaakt van de opwaardering van de waterlopen als dragers van een groenblauwe natuurverbinding in het landschap. Tegelijk wordt ook gewerkt aan het verminderen van overstromingsrisico's door een betere waterberging.

Door het landschap slim in te richten, verminderen ook de negatieve effecten van de klimaatverandering. Streven naar een klimaatbestendig landschap is een van de vijf speerpunten van het klimaatbeleid van de Provincie.

Bovendien zijn er kansen om ook verkeersveiligheid (trage wegen), landbouw, erfgoed, recreatie en educatie in een projectgebied op te nemen. Op die manier ontstaat een krachtig totaalpakket. De Provincie neemt initiatief, coördineert en verbindt. Over de concrete ingrepen wordt afgestemd met andere overheden en belangrijke actoren zoals de natuur- en landbouwsector. De uitvoering gebeurt in nauw overleg met de eigenaars en grondgebruikers. De inzet van de **Regionale Landschappen** en de **Bosgroepen** geeft hieraan een bijzondere meerwaarde.

Laarne

Waar de maan blinkt in de beek

Dit klein maar waardevol gebied is gelegen aan de waterloop Maanbeek en is genoemd naar de trage weg 'Brugskeswieë' die door en langs de provinciale eigendom loopt en er met een brug de verbinding maakt over de beek. De Provincie verhoogde de biodiversiteit door een poel aan te leggen en het maaibeheer aan te passen. Het geheel bestaat uit typische 'natte natuur': vochtige graslanden met knobbomen in een beekvallei.

een poel bevordert de soortenrijkdom

Werk aan de waterwinkel

De beken Maanbeek, Kolkbeek, Laresloot en Sloot vormen de blauwe ruggengraat van het groene projectgebied. De waterkwaliteit moet verbeteren door de lozingen te verhinderen en de **overstorten** en **waterbodemp** te saneren. Daarna kan ook de structuur van de beken worden aangepakt door een beter onderhoud en beheer en een goede inrichting van de oevers. Meer ruimte voor de waterloop en de oevers verkleint het risico op wateroverlast en aanhoudende droogte en geeft dus planten en dieren meer kansen.

De Provincie, de gemeenten Laarne, Destelbergen en Wetteren en het bestuur van de polder van Belham staan in voor dit herstel. Landbouwers die een beschermingsstrook langs de waterloop willen realiseren, kunnen hiervoor bij de Vlaamse Landmaatschappij een vergoeding krijgen.

alpenwatersalamander

paardenbijter

oranjetip

Merelbeke

Provinciaal natuurdomein Het Gentbos

Poelstraat (nabij huisnummer 180)
9820 Merelbeke
tel. 09 267 78 02
natuur@oost-vlaanderen.be

*Elke dag toegankelijk van zonsopgang
tot zonsondergang.*

bos 28 ha

gratis

speenkruid, bosanemoon,
muskuskruid, gewone
salomonszegel

kleine, middelste en
grote bonte specht,
groene specht

reuzenpaardenstaart

Dit bos is gedeeltelijk toegankelijk voor buggy of
rolstoel vanaf de parking aan de Poelstraat via een
breed knuppelpad.

De paden in het Gentbos kunnen modderig zijn. Je neemt
dus best altijd laarzen mee. Er is een fietsenstalling op de
vernieuwde waterdoorlatende parking.

Vanaf elk van de vier ingangen vertrekt een
lusvormige wandelroute (30 minuten), aangeduid
met blauwe pijlen. Er is geen toilet.

Wist je dat... de Provincie zich inzet voor duurzaam bosbeheer?

De Provincie maakt voor alle provinciale bosgebieden een **natuurbeheerplan** op en vraagt eventueel het FSC-keurmerk voor dat gebied aan. FSC® staat voor 'Forest Stewardship Council®', vrij vertaald 'Raad voor Goed Bosbeheer'. Dit is een internationale organisatie die verantwoord bosbeheer stimuleert volgens strikte ecologische, sociale en economische criteria. Onafhankelijke controleurs waken over de naleving ervan.

Producten afkomstig uit een FSC-gecertificeerd bos zijn herkenbaar aan dit symbool.

Niet alleen het bos van oorsprong wordt gecontroleerd, maar ook de hele handelsketen – van grondstof tot eindproduct – wordt op **duurzaamheid** getoetst.

De Provincie beschikt momenteel over een FSC-erkenning voor 590 hectare bos (dit is meer dan 70% van alle boseigendommen van het provinciebestuur).

Merelbeke

Pronkerige drevenpraal

Het Gentbos is een relatief klein maar **ecologisch** rijk bos dat de Provincie zoveel mogelijk volgens natuurprincipes beheert. Zo kan je je op verschillende plekken onderdompelen in een echt natuurlijk bosgevoel.

Tot 1990 behoorde het Gentbos bij het kasteel aan de Poelstraat. Dat merk je aan de restanten van statige dreven met oude bomen, omzoomd door rododendrons. Die dienden om de toenmalige kasteelbezoekers te overdonderen met hun exotische kleurenpracht. Omwille van hun erfgoedwaarde worden deze **uithemse** planten toch verder behouden in het actuele bos, voor zover ze zich niet verspreiden.

beuk

Er is leven na de dood

Het Gentbos vertoont veel kenmerken van een natuurlijk beheer: een groot aandeel dood hout en een gevarieerde opbouw. Er wordt alleen nog gekapt langsheen de paden in functie van veiligheid. Alle gekapte hout blijft ook liggen in het bos om schade aan de natte bodem te voorkomen en om de veelheid van planten en dieren verder te verhogen.

Het Gentbos is dan ook een paradijs voor paddenstoelen, vleermuizen en eekhoorns. Onder de meer dan vijftig soorten vogels die in het gebied huizen, vinden we er enkele opvallende zoals de ransuil, de kleine bonte specht en de koekoek.

tonderzwam

Dompel je onder

Her en der langsheen het wandelpad zijn er natuurlijke rustpunten die je een inkijk geven in dit natuurbos. Het is de ideale setting om yoga te beoefenen of voluit te **bosbaden** als remedie tegen de dagelijkse drukte. Dat doe je door al je zintuigen in te zetten om de bossfeer in je op te nemen. Het is bewezen dat deze technieken heilzaam zijn voor lichaam en geest!

Via www.netwerknatuurengesondheid.be kom je meer te weten over dit soort initiatieven, waaraan ook de Provincie actief meewerkt.

OPENRUIMTEPROJECT Rodeland

Rodeland is een openruimteproject op het grondgebied van de gemeenten Gavere, Melle, Merelbeke en Oosterzele. Het projectgebied bevindt zich in het historische 'Land van Rode', waarbij 'Rode' verwijst naar een gerooide plek in het bos. Het project vertrekt vanuit een uniek samenwerkingsverband tussen maar liefst 20 partners. Overheden, natuur- en landbouworganisaties en onderzoeksinstituten werken samen om het ruime landschap rond de Makegemse bossen, het Gentbos, het Aelmoeseneiebos en de beekvalleien van de Gondebeek, de Driesbeek en de Molenbeek kwalitatief te versterken en verder te ontwikkelen. Via terreinacties bouwen de partners samen aan een soortenrijk natuur- en landbouwlandschap waar het ook fijn is om te wandelen of fietsen, te spelen, tot rust te komen. Meer info vind je op de website www.rodeland.be en op de Facebookpagina www.facebook.com/Rodelandproject.

RODE landschaps
project
LAND

Wist je dat... verharding in het bos verboden is?

Regenwater kan dan niet ter plaatse in de bodem dringen. Planten hebben minder ruimte om te groeien en bloeien. Dat is een vervelende situatie voor bosbezoekers die gebruik maken van een rolstoel of buggy. Daarom werd in juni 2021 een nieuw type toegangspad in het Gentbos aangelegd. Het verhoogde pad staat op korte paaltjes en bestaat uit brede dwarse houten latten. Stevige stootranden verhinderen dat rolwagens naar beneden zouden rollen. Een draadnet bovenop zorgt voor antislip in winterse omstandigheden. Dit nieuwe pad verzoent twee werelden: het biedt een vlotte toegang voor wandelaars en respecteert de natuurlijke bodem.

Merelbeke

Elke regendruppel telt

Het Gentbos is van nature een moerasbos. Tot voor kort had je zelfs 's zomers laarzen nodig voor een pittige boswandeling. De laatste jaren heeft het Gentbos erg te lijden onder lange periodes van droogte, een gevolg van de klimaatverandering. Modderminnende beuken staan met droge wortels en sterven af. Beekjes en poelen komen droog te staan, waardoor natte flora en fauna zoals kikkers, salamanders, libellen, ... hun leefomgeving zien verdwijnen en uitsterven.

Daarom investeerde de Provincie in 2020 in een vernieuwde onthaalzone die elke regendruppel koestert. De bestaande parking in ondoordringbare steenslag is volledig uitgebrouwen. De nieuwe parkeerzone is aangelegd met waterdoorlatende grasbetontegels, met aanpalend een infiltratiezone of **wadi**. Zo krijgt het regenwater – dat ook vanwege de klimaatverandering in hevige piekenbuien valt – de tijd en ruimte om ter plaatse in de bodem te trekken.

grasdallen laten regenwater insijpelen

wadi

Merelbeke

Provinciaal natuurdomein Melsenbeek

Pontweg, Brandegemse Ham, Langeweide
9820 Merelbeke
tel. 09 267 78 02
natuur@oost-vlaanderen.be

*Elke dag toegankelijk van zonsopgang
tot zonsondergang.*

gebied 11 ha

kruidrijk grasland met
moeras-vergeet-mij-nietje,
watermunt, moerasspirea,
valeriaan

paling, stekelbaars,
rietgors, zomertaling

blauwborst,
Cetti's zanger

Fietsknooppunt: tussen knooppunten
99 - 98 - 97 - 41 van fietsnetwerk Scheldeland.

Het wandelpad loopt over dezelfde paden
als van de fietsers.

Wist je dat... kinderen kunnen ravotten in de bosspelzones?

In een bos- of natuurgebied mag je in principe de paden niet verlaten. In bepaalde zones mag dat wel! Ze staan aangeduid op het informatiebord aan de ingang van het domein en met pictogrammen in het bos. In deze **bosspelzones** staan geen speeltoestellen, het is dus geen speeltuin. Je vindt er wel natuurlijke spelelementen zoals boomstammen en takken. Heb jij al eens een natuurlijk kunstwerkje gemaakt?

Maar ook hier gelden bepaalde regels om de natuur te beschermen. Je mag geen onnatuurlijke materialen van buiten het bos gebruiken en je mag geen planten, bomen of struiken beschadigen. Blijvende constructies zijn uit den boze. En ook kampeers, loslopende honden, gegraven putten, verf, nagels, duimspijkers, afval en vuur zijn niet toegelaten! Er moet ook altijd minstens één volwassene permanent toezicht houden.

Merelbeke

Gaaf valleilandschap

De Scheldevallei vormt hier een waardevol aaneengesloten landschap met een gemiddelde hoogte van 7 meter. Ze is ruimtelijk afgebakend door de steile flanken van de oostelijke valleirand, de bebouwing en de gekanaliseerde Schelde.

Vooraf het reliëf van de valleirand en de afgesneden meanders werken sterk structurerend. Er zijn enkele sterk afwisselende, meestal gerichte zichten met variabele kijkdiepte. De fysische en cultuurhistorische kenmerken zijn vrij goed bewaard gebleven.

De vormen en structuren uit 1777 die we terugvinden op de kaarten van graaf de Ferraris, zijn dik 200 jaar later nog goed herkenbaar. De samenhang tussen de verschillende landschapscomponenten is ruimtelijk en functioneel vrij intact. Toch zijn er ook verschillen in de graad van gaafheid tussen de **alluviale** landschapsdelen. Op sommige plaatsen zijn de **meersen** nog zeer open en weinig verstoord met ophogingen, **uitbrikkingen** en aanplantingen.

De Melsenbeek werd dankzij de aanleg van een doordachte uitstroomconstructie aan de Tijnarm, verschillende vistrappen en rechtstreekse verbindingen met ondiepe waters geschikt gemaakt voor **vismigratie**.

Alleen zachte recreatie

Het gebied is uiterst geschikt voor zachte recreatie. Voor fietsers en mountainbikers zijn er permanente bewegwijzerde routes die het gebied dwarsen en omgeven. De fiets- en mountainbikeroutes maken deel uit van een groter geheel in de vorm van lussen of netwerken die tot ver buiten het te beheren gebied lopen. Voor wandelaars zijn er geen aparte, bewegwijzerde routes. De recreatieve paden kruisen de Melsenbeek hier en daar. De bufferstrook langsheen de Melsenbeek is niet toegankelijk voor het publiek.

Zwalm

Provinciaal natuureducatief centrum De Kaaihoeve en de Kaaiemeersen

Oude Scheldestraat 16
9630 Zwalm
tel. 055 49 67 96
dekaaihoeve@oost-vlaanderen.be
www.dekaaihoeve.be

De Kaaihoeve is toegankelijk van maandag tot vrijdag van 9 uur tot 16.30 uur. Van half april tot half oktober ook open op zaterdag en zondag van 12.30 tot 18 uur. De natuurtuin van de Kaaihoeve en de Kaaiemeersen zijn elke dag toegankelijk van zonsopgang tot zonsondergang.

natuurtuin 2,8 ha
Kaaiemeersen 9 ha

reukgras, fluitenkruid,
wikke, hazelaar, zomereik,
kamgras en graslathyrus

gratis

vlinders, insecten,
kevers, vogels, ...

natuurtuin:
kleine vuurvinder,
icarusblauwtje (mei-okt.)
Kaaiemeersen:
pijlstaart, wintertaling,
blauwe reiger (jaarrond),
aalscholver of slobbeend
(winter)

deels

gratis

De Kaaihoeve bevindt zich tussen de
fietsknooppunten 54 en 57 en tegenover knooppunt
96 van het wandelnetwerk Vlaamse Ardennen.

Gratis folders met verschillende routes.

De natuurtuin en de Kaaiemeersen zijn deels in het
wandelnetwerk Zwalmvallei opgenomen.

Zwalm

Van loskade tot leerplek

De Kaaihoeve is een voormalige hoeve met handelsfunctie langs een afgesneden bocht van de Schelde. De gebouwen zijn nu een provinciaal **natuureducatief** centrum.

De natuurtuin is vrij toegankelijk en bevat natuurlijke spelelementen zoals wilgenhutten en klimbomen. Je speelt er op de boomstammenmikado of gaat op schattenjacht met een gps. Er is ook een blotevoetenpad dat onder begeleiding geschikt is voor kinderen maar ook voor volwassenen met een beperking.

Er zijn daarnaast nog allerlei activiteiten om de natuur op een andere manier te leren kennen. Zoals: de uitleenbare Natuurkabas met 25 leuke opdrachten die je met de hulp van meegeleverd materiaal tot een goed einde kan brengen. Of een leerrijke fietsroute of wandeling onder begeleiding van je eigen smartphone met de Actionbound app. Ontdek het volledig aanbod van De Kaaihoeve op de website.

Uren turen

Rechtover De Kaaihoeve vertrekt een wandelpad dat het naastgelegen natuurgebied De Kaai-meersen inloopt. Dit is een populair natuurplekje in de Scheldevallei waar je zeldzame planten of overwinterende watervogels kan zien. Voor de liefhebbers van dat laatste zorgt de vogelkijkhut voor uren verrekijkerplezier over de natte meersen. Volg daarvoor het **knuppelpad** links tussen wandelknooppunt 96 en 98.

blotevoetenpad

icarusblauwtje

aalscholver

SCHELDEVALLEIPROJECT

Stapsteennatuur tussen Gent en Oudenaarde

Het Scheldevalleiproject ging in 1991 van start met de bedoeling het cultuurhistorisch landschap en de ecologische waarden van het gebied te beschermen. Het projectgebied werd afgebakend als het stroomgebied van de Bovenschelde tussen Gent en Oudenaarde.

In deze zone werden de bossen, meanders, alluviale gebieden, kasteelparken en beekvalleien op hun ecologische waarde, mogelijkheden en vooral op hun kwetsbaarheid onderzocht. Het vormde de aanzet tot de opmaak van een beschermingsplan voor de vallei.

Vallei met donken en bronnen

Het projectgebied bestaat uit een vlak meersenlandschap met daarin her en der kleine verhogingen of donken. Dit zijn ophogingen van stuifzand of stukken dekzandgebied die nooit overstroomd zijn geweest.

Het landschap is er erg gevarieerd met de rechtgetrokken Schelde, natte meersen, oude Scheldejijken, afgesneden meanders, begroeide perceelranden, bosjes, bloeiende wegbermen en laagstammige fruitboomaanplantingen tussen weilanden en open akkers. Langs de oostelijke steilrand van de vallei vind je diverse bronnen.

Ondertussen heeft de Provincie al verschillende gebieden in de Scheldevallei tussen Gent en Oudenaarde aangekocht. Zij vormen erg belangrijke stapstenen voor de natuur en worden in functie daarvan beheerd.

Nieuwe aankoop 25 ha natuurgebied in Scheldevallei

In 2021 kocht de Provincie 25 ha waardevolle percelen in de Scheldevallei verspreid over de gemeenten Gavere, Zwalm en Kruisem. Het gebied bestaat uit natte weilanden, kleine bospercelen, hooilanden, akkerland en een oude laagstamboomgaard op de steilrand van de vallei. Deze aankoop is zowel in kwantiteit als in kwaliteit, een aanwinst voor onze provincie en haar inwoners. De aankoop biedt een meerwaarde voor het provinciaal natuurbeleid, in het bijzonder voor het behoud en herstel van de **biodiversiteit** in de vallei van de Bovenschelde. De Provincie wil deze 51 percelen de komende jaren ecologisch verder opwaarderen en inzetten voor natuureducatie en -recreatie.

Scheldevalleiproject

tel. 09 267 78 02
natuur@oost-vlaanderen.be

Gavere

Boeversbeek en Gavere Scheldemeersen

9890 Gavere

Deze gebieden zijn voorlopig niet toegankelijk maar je kan ze wel zien liggen. De Boeversbeek is zichtbaar vanaf de Eikstraat. Er is ook een verbinding tussen de Eikstraat en de trekweg van de Schelde. De Gavere Scheldemeersen zie je vanaf de trekweg, Rotsestraat en Eikstraat.

34 ha (vanwege aankoop 25 ha in 2021)

Fietsknooppunten: knooppunten 39 en 47 van het fietsnetwerk Vlaamse Ardennen.

Kruisem

Bufferstrook langsheen de Coupure

(tussen Scheldekant, Dijkstraat en Nederzwalmseseenweg)
9750 Kruisem (Zingem)

Langs de bufferstrook van de Coupure mag er niet worden gewandeld. Het gebied wordt wel gekruist door een wandelroute.

2 ha

Fietsknooppunten: knooppunten 42, 63 en 55 van het fietsnetwerk Vlaamse Ardennen.

De wandeling 'Wannelappersbos' passeert er.

Oudenaarde

Heurnemeersen

(ten oosten van de Heurnestraat evenwijdig met de Schelde)
9700 Oudenaarde

Vanaf de trekweg zijn de oude Scheldemeanders toegankelijk voor de wandelaar. Fietsen langs de meanders is niet toegelaten. Hier is de strook langs de oude Scheldemeanders goed toegankelijk voor hengelaars.

6 ha

Het inrichtingsplan Heurne (74 ha) is een deelproject van het landinrichtingsproject Leie – Schelde dat van start ging in 1998. De uitgangspunten van het inrichtingsplan zijn natuurbehoud en -ontwikkeling. Essentieel voor het verbeteren van de natuurwaarden zijn ingrepen in de waterhuishouding door vernatting en het onderling verbinden van de gronden met de hoogste natuurwaarden.

Scheldemeersen Ename

(tussen Sint-Salvatorstraat en de trekweg)
9700 Oudenaarde

Het gebied is zichtbaar vanop de trekweg langs de Schelde. Er loopt een wandelpad door een weide en langs een jong bosje.

3 ha

De Provincie verwierf gronden om het gebied 'Scheldemeersen' te herstellen ten zuiden van de archeologische site van Ename tot aan de doorsteek van de Riedekensbeek.

Het inrichtingsplan wil de ecologische samenhang in de Scheldevallei herstellen en verbeteren, recreatiemogelijkheden ontwikkelen en de erfgoedsite Ename verder uitbouwen.

Meer info: www.pam.ov-be/ename

Brakel

Bronbosje Elst

Terwalle (Elst)
9660 Brakel
tel. 09 267 78 02
natuur@oost-vlaanderen.be

Het bosje is niet toegankelijk, maar er loopt wel een pad langs dat tussen wandelknooppunten ligt en er is een verbinding tussen de straat Terwalle en de wandelknooppunten.

bos 2 ha

oude knotwilgen

wilde bijen,
vlinders, reeën

panoramisch uitzicht
Vlaamse Ardennen

Fietsknooppunten: tussen knooppunten 68
en 47 van het fietsnetwerk Vlaamse Ardennen.

Knooppunt 42 van het wandelnetwerk
Zwalmvallei - Vlaamse Ardennen

Waardevol kleinood

Het Bronbosje te Elst is klein maar waardevol en gelegen op een steile helling in de Vlaamse Ardennen. Het bosje houdt ook afstromend **sediment** van bovengelegen akkers tegen en beschermt zo de waterloop ten zuiden van het bosje. Het is aangeplant met inheemse loofbomen en rondom staat een brede bosrand. Door de geleidelijke overgang tussen beschaduwde en zonbeschenen plekken vormen bosranden unieke **biotopen** voor wilde bijen, vlinders en zangvogels. Het bosje zelf is niet toegankelijk. Ten zuiden en oosten van het bosje passeert een wandelroute die verbinding geeft naar andere wandelknooppunten. Langs het wandelpad staan een aantal zeer grote, oude knotwilgen.

Maarkedal

Provinciaal bos Geitenhoek

(tussen Hekkebrugstraat en Maarkebeek)

9680 Maarkedal

tel. 09 267 78 02

natuur@oost-vlaanderen.be

*Elke dag toegankelijk van zonsopgang
tot zonsondergang.*

bos 1 ha

In het jong bosje is een wandellus.

Knooppunt 61 van het wandelnetwerk
Getuigenheuvels Vlaamse Ardennen.

Wist je dat... de Provincie natuurverenigingen financieel ondersteunt?

Sinds 1 januari 2020 kunnen erkende natuurverenigingen financiële steun krijgen voor het aankopen van waardevolle natuurgronden in Oost-Vlaanderen. Deze verenigingen voeren immers het provinciaal natuurbeleid mee uit. Zij beschikken ook over biologische vakkennis en ervaring, maken natuurbeheerplannen op en waken mee over de correcte uitvoering ervan.

Meer info vind je in het subsidiereglement op www.oost-vlaanderen.be (tik 'subsidie natuur' in het zoekvenster).

oranje zandoogje

Maarkedal

Jeugd plant bos

Ter hoogte van de Geitenhoek plantten leerlingen uit het basisonderwijs van Oudenaarde en Maarkedal in maart 2012 een nieuw bosje aan. Het vervult vele functies. De bomen en struiken houden de oevers van de Maarkebeek vast. Het is een rust-, **foerageer**- en broedplaats voor talrijke vogels. Ook de vele wandelaars genieten van deze plek. Het bosje versterkt het typische karakter van het landschap van de Vlaamse Ardennen.

Verbindende stapsteen

Het bosje behoort tot het projectgebied **Gestroomlijnd Landschap** Maarkebeek. Hierin waardeert men waterlopen op als natuurverbindingen in het landschap. Het stroomgebied van de Maarkebeek vormt de natuurlijke verbinding tussen de beboste getuigenheuvels van de Vlaamse Ardennen en de Scheldevallei. Goede **ecologische** verbindingen tussen gebieden verhogen de aanwezigheid en de overlevingskansen van bijzondere soorten zoals de kwabaal (een zeldzame vissoort), de vinpootsalamander en de geelgors (een typische akkervogel voor de Vlaamse Ardennen).

De aandacht gaat zowel naar het aanplanten van landschapselementen als naar ruimte voor de natuurlijke loop van het fijnmazige bekenstelsel. Tegelijk werkt men ook aan een betere waterberging.

Geraardsbergen

Provinciaal recreatiedomein De Gavers en omgeving

Onkerzelestraat 280
9500 Geraardsbergen
tel. 054 41 63 24
gavers@oost-vlaanderen.be
www.degavers.be

*Elke dag toegankelijk van zonsopgang
tot zonsondergang.*

	domein 80 ha bos 16 ha		
	gratis		gratis
			moerasspirea, gele lis, grote kattenstaart
			ooievaar, blauwe reiger
			blauwe reiger
	3000 m ²		
			

 Je mag in De Gavers fietsen op de verharde paden, tenzij anders aangeduid. Je kan ook fietsen huren in het domein.

 Op de website van het domein kan je verschillende wandelroutes downloaden.

 Wandelnetwerk Bronbossen Vlaamse Ardennen. Wandelknooppunt 1 bevindt zich aan de ingang van het domein vanaf parking A aan de Onkerzelestraat 280. 1 - 3 - 94 - 43 - 93 - 2 - 1 (4 km) - toilet in de horeca van het domein indien geopend.

Volledig rolstoeltoegankelijk, maar indien de korte helling van 3 naar 94 toch te steil is, ga dan van 3 naar 93.

Wist je dat ... het Bosloket steden en gemeenten helpt bij bebossing?

We hebben dringend meer bos nodig, want Oost-Vlaanderen is een bosarme regio! Amper 5,5% van onze grond is bos. Het Vlaams gemiddelde is 11%. Bossen zijn nochtans cruciaal voor de toekomst. Bomen vangen CO₂ uit de lucht, één van de gassen die de klimaatverandering veroorzaken. Bossen helpen als klimaatbuffer tegen extreme omstandigheden zoals hitte en droogte. De weg naar nieuw bos vergt veel voorbereiding: geschikte gronden zoeken of verwerven, vergunningen aanvragen, het type bos bepalen, beplantingsplannen uitwerken, plantacties organiseren, het gebied toegankelijk maken voor bezoekers, ... Om nieuwe bossen snel en vakkundig te helpen realiseren, is begin 2021 het Bosloket voor Oost-Vlaanderen opgericht. Gemeentebesturen kunnen er met alle vragen over bebossing terecht. bosloket@oost-vlaanderen.be

Geraardsbergen

Denderend grasland

Het woord 'gaver' is afkomstig van het Germaanse 'gavra' en duidt op een drassig grasland of moeras. We bevinden ons hier dan ook in een nat weidegebied aan de oever van de Dender, omringd door de heuvels van de Vlaamse Ardennen. De rivier wordt al eeuwenlang hoofdzakelijk gevoed door regenwater, wat zorgt voor grote debietschommelingen naargelang de seizoenen en mogelijke overstromingen in de regio Geraardsbergen en Ninove.

10 ha extra in Idegem

In 2021 kocht de Provincie Oost-Vlaanderen 10 ha nieuw bosgebied aan in deelgemeente Idegem, aan de Dender, recht tegenover het provinciaal domein De Gavers.

De Provincie zal voor dit bosgebied een ambitieus natuurbeheerplan opmaken en wil het gebied laten erkennen als natuurreservaat. De Dender meandert als een blauwe ader tussen het provinciaal recreatiedomein De Gavers en het toekomstig natuurreservaat, dat gelegen is in het overstroombaar gedeelte van de Dendervallei. Het huidige bos wordt omgevormd tot een klimaatrobuust bos als waterbuffer in zowel tijden van droogte als bij eventuele wateroverlast. De Provincie zal dit **alluviaal** gebied geleidelijk aan omvormen tot een inheems natuurlijk bos.

Van nature nat

Grachten en greppels zorgden voor de bevoeiing en afwatering van de historisch bloemrijke graslanden. Ook nu nog zijn deze gronden vooral in het voorjaar erg nat. Geen wonder dat er in De Gavers een broedkolonie blauwe reigers huist, die hier in de weiden hun kostje van allerhande (water)dierpjes bijeen zoeken. Langs de perceelranden en de sloten zie je af en toe nog wilde planten die kenmerkend zijn voor een natte **ruigte** of moeraszone zoals de gele lis, grote kattenstaart of moerasspirea.

Rond de 20 ha grote vijver van het recreatiedomein kan je een verhard wandelpad volgen met aansluiting op het jaagpad langs de Dender. Vooral daar zie je nog het typische landschap van de Dendervallei: een aaneenschakeling van graslanden, natte ruigten en her en der kleine bosjes **cultuurpopulier** met daarin vlierstruiken en opvallend veel meidoorn. Vanuit De Gavers kan je ook gemakkelijk te voet naar de nabije natuurgebieden Raspaillebos en De Nuchten van de Vlaamse overheid.

blauwe reiger

Populier van hier

In het open meersenlandschap werden vroeger populierenbosjes aangeplant op de natste stukken. Het hout was nodig voor de luciferproductie, die in de streek floreerde vanaf het midden van de 19de eeuw tot de jaren 1970. Verderop langs de Dender in Geraardsbergen gebruikte de luciferfabriek Swedish Match het populierenhout. Momenteel staan deze bomen er wat doelloos bij. De knotwilgen duiden de oude perceelsgrenzen aan. Download de wandelroute 'Populier van hier' via de website www.degavers.be en trek er op uit.

Oosterzele

Provinciaal natuurdomein Drooghout

(tussen Moortselestraat,
Kasteelstraat en Drooghout)
9860 Oosterzele
(parkeren aan station Moortsele
of aan de ingang Kasteelstraat)
tel. 09 267 78 02
natuur@oost-vlaanderen.be

Elke dag toegankelijk van zonsopgang
tot zonsondergang.

gebied 33 ha
bos 18 ha

gratis

lente: dotterbloem, gevlekte
aronskelk, slanke sleutelbloem,
gewone salomonszegel

buizerd, torenvalk,
gele kwikstaart

april-mei:
oranjetipje (vlinder)

Fietsknooppunt: knooppunten 83 en 97 van
het fietsnetwerk Vlaamse Ardennen. Fietsroute
Rodelandroute 2 passeert langs de Kasteelstraat.

Er is in het gebied een wandeling aangeduid en er is
een wandelverbinding tussen het station van Moortsele
en de straten Drooghout en Kasteelstraat.

Wist je dat... de Provincie wetenschappelijk onderzoek in haar natuurgebieden laat uitvoeren?

De soortenrijkdom of **biodiversiteit** daalt. De Provincie wil die trend mee helpen omdraaien en bijdragen aan het voortbestaan van **inheemse** soorten. We doen dat via uitgekende **natuurbeheerplannen**. Om het provinciaal natuurbeleid verder te optimaliseren, zijn accuraat cijfermateriaal, nieuwe kennis en inzichten onontbeerlijk. Daarom laat de Provincie regelmatig natuurstudies en -onderzoeken uitvoeren. Zo bestelde de Provincie in 2020 een wetenschappelijke studie om de soorten wilde bijen in Oost-Vlaanderen te inventariseren. Kansrijke plaatsen voor wilde bijen werden uitgekamd op de aanwezigheid van deze belangrijke bestuivers en in kaart gebracht. De resultaten vind je op www.oost-vlaanderen.be onder de rubriek Wilde bijen. De opgedane kennis wordt vertaald in beheeracties ter bevordering van de **populatie**.

smaragdgroefbij

Oosterzele

Bufferbekken en bos

Het provinciaal natuurdomein Drooghout omvat 33 hectare valleigebied, waarvan ongeveer de helft bos. Het andere deel bestaat uit bloemenrijk grasland en **ruigte**. Wie van een frisse wandeling houdt in een aantrekkelijk groen landschap, is hier aan het juiste adres!

De Provincie bouwde dit gebied in de loop der jaren stelselmatig uit. Oorspronkelijk kocht de Provincie 18 ha waardevol grasland om er een overstromingsgebied aan te leggen en zo de woningen te beschermen. Later kocht de Provincie ook nog het aangrenzende bos. Zo ontstond een gevarieerd natuurgebied, toegankelijk voor iedereen die zoekt naar wat rust, stilte en echte natuurbeleving.

De meeste natuurtoppers zijn vooral terug te vinden in de beboste gedeelten. Ze hebben een bijzondere ecologische waarde. Deskundigen noemen het vochtige 'essen-elzenbroekbossen' waarbij onder meer de bijzondere voorjaarsflora met dotterbloem, speenkruid, bosanemoon, aronskelk, salomonszegel maar ook éénbes en vogelmelk bijzonder in het oog springt. Het is precies deze unieke vegetatie die maakt dat het domein als Europees beschermd gebied werd erkend.

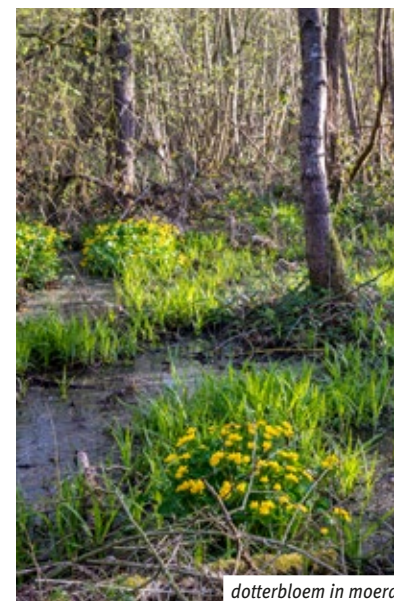
In 2020 liet het provinciebestuur een inventarisatiestudie naar wilde bijen in natuurdomein Drooghout uitvoeren. In Drooghout zijn 65 soorten wilde bijen waargenomen, waarvan er 4 op de rode lijst van bedreigde soorten staan. Je kan de resultaten van de studies nalezen op de webpagina wilde bijen op www.oost-vlaanderen.be

zandbij

bosanemoon

dotterbloem in moeras

Harmonisch beheer

Natuur en landbouw gaan hier goed samen. Dat komt omdat er aan **extensieve** landbouw gedaan wordt. De graslanden in het centrale gedeelte kennen een **ecologisch** maai- of begrazingsbeheer met runderen. Hiertoe werden gebruiksovereenkomsten afgesloten met lokale landbouwers.

Het harmonisch samengaan in Drooghout van natuur, landbouw, recreatie en woonveiligheid, vormt het bewijs dat een gecontroleerd overstromingsgebied maatschappelijk zoveel meer kan betekenen dan alleen maar een bekken om een hoeveelheid water op te vangen.

Nazareth

Provinciaal natuurdomein De Hospicebossen

Klapstraat (*dicht bij kruising met Langedreef*)
9810 Nazareth
tel. 09 267 78 02
natuur@oost-vlaanderen.be

*Elke dag toegankelijk van zonsopgang
tot zonsondergang.*

bos 56 ha

gratis

spork, grauwe abeel,
hulst

buizerd

rode eekhoorn

deels

Er zijn in het bosgebied geen uitgestippelde wandelingen aangeduid. Je kan gewoon de bospaden volgen met pictogrammen die wandelaars toelaten. Er is een cafetaria met toiletten aanwezig in het nabijgelegen hotel aan de autosnelweg E17. Afhankelijk van de weersomstandigheden is een deel van de wandelpaden ook berijdbaar met een rolstoel. Er is geen rolstoelroute aanwezig.

Wist je dat... de Bosgroepen er zijn voor jouw bos?

De natuur is van ons allemaal. Samen dragen we er zorg voor. Ook jij hebt een belangrijk aandeel! Misschien ben je zelf eigenaar van een klein of groter bos? Private boscijenaars kunnen voor advies en hulp terecht bij de drie regionale **Bosgroepen** in Oost-Vlaanderen. Ze bieden onafhankelijk advies op maat en helpen je bij alle aspecten van bosbeheer zoals vergunningen, houtverkoop, aanplantingen, beheerwerken, ... Samen hebben ze 2 500 leden en beheren ze een oppervlakte van meer dan 7 600 hectare bos in onze provincie. Meer info vind je op www.bosgroepen.be/oost-vlaanderen.

Nazareth

Bos met uitbreidingsdrang

De naam van het bos wijst naar de vorige eigenaar, het Hospice (OCMW) van Gent. In de eerste helft van de vorige eeuw werden er op de zandige gronden **uitheemse** bomen aangeplant zoals Japanse lork, Corsicaanse den en Douglasspar. Daardoor is de **ecologische** waarde van het bos momenteel nog vrij laag.

Via **duurzaam** bosbeheer streeft de Provincie naar een meer gevarieerd bos met **inheemse** soorten en met veel aandacht voor biodiverse bosranden. Mede dankzij een ruilverkaveling zijn er concrete plannen om het bos de komende jaren nog aanzienlijk uit te breiden, misschien zelfs tot aan het Parkbos van Gent of tot aan het stadsbos van Deinze. Met alle CO₂-uitstoot van het doorgaand verkeer op de E17, is een groot bos dat CO₂ omzet naar zuurstof zeker geen overbodige luxe.

Hier en daar, vooral in de kern van De Hospicebossen, vinden we nog plekje struikheide terug. Deze getuigen van toenmalige boskap met plekken die begraasd werden als 'woeste grond' of **wastine**. Als er nu nog bomen worden gekapt, is dat alleen in functie van veiligheid of van natuurherstel.

rode eekhoorn

Licht geeft meer leven

Licht in het bos geeft kansen aan planten en dieren die hier van nature thuishoren. Zo vinden we er twee soorten varens, koningsvaren en dubbelloof. Ook andere bijzondere planten als de trosvlinder en de gewone salomonszegel duiken na lange tijd weer op in De Hospicebossen en hoog boven in de bomen maakt de rode eekhoorn opnieuw zijn nesten. Op de website van de Provincie kan je het volledige bosbeheerplan van De Hospicebossen inkijken.

plantgaten wachten op jonge boompjes

Gent, De Pinte en Sint-Martens-Latem

Projectgebied Parkbos

Startpunt Grand Noble: parking t.h.v. Kortrijkseseenweg 1177, 9051 Sint-Denijs-Westrem

Startpunt Scheldevelde en de Zeven Dreven: carpoolparking E17 – 9840 De Pinte ter hoogte van kruispunt Grote Steenweg-Zuid (N60) en de Polderdreef (De Pinte), vlak bij de afrit van de E17.

Startpunt Maaltebruggepark: parking Maaltebruggepark – grenst aan de Kortrijkseseenweg, ter hoogte van AZ Maria Middelaes.

tel. 0474 56 31 18
info@parkbos.be
www.parkbos.be

Elke dag toegankelijk van 9 uur tot zonsondergang.

project 1200 ha
bos 340 ha

deels

gratis

gratis

goudveil, dotterbloem

ijsvogel,
talrijke libellen,
salamanders

imposante dreven
aan de kasteelsites

De fietssnelweg F7 (Gent-Deinze) loopt dwars door het Parkbos. Van hieruit kan je gemakkelijk de verschillende deelgebieden verkennen. Je mag in het Parkbos fietsen op de verharde paden door het bosgebied en op de onverharde paden indien aangeduid.

Er zijn diverse wandelroutes aangeduid, waaronder de Grand Noble route (3,5 km - rood / toegankelijk voor rolstoelgebruikers) en de Rosdambekroute (6 km - blauw), beiden vanaf startpunt Grand Noble.

PROJECT Parkbos, groenpool in de Gentse stadsrand

Het Parkbos is gelegen op de grens van Gent, De Pinte en Sint-Martens-Latem. Het volledige projectgebied is 1200 hectare groot en bestaat uit een afwisseling van jong en oud bos, natte natuur, weiden en akkers.

Het Parkbos is in volle ontwikkeling. Een breed projectpartnerschap bestaat uit de Vlaamse overheid, de Provincie Oost-Vlaanderen, de Stad Gent, de gemeenten De Pinte en Sint-Martens-Latem en verschillende lokale verenigingen en ondernemers zorgen ervoor dat het Parkbos de komende jaren nog mooier wordt!

Gent, De Pinte en Sint-Martens-Latem

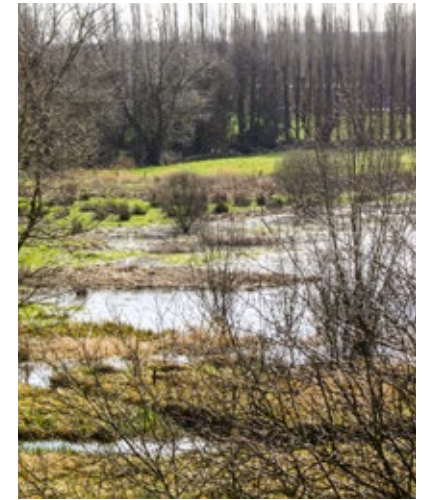
Groot en divers

Samen met wat we nu het stadsbos van Deinze en de Hospicebossen in Nazareth noemen, maakt het Parkbos deel uit van een gebied van ongeveer 500 ha natuurlijke bossen in de valleien van de Leie en de Schelde. In het Parkbos zijn zowel oude bossen met imposante veteranenbomen te vinden als nieuwe, jong aangeplante bossen.

Nat, natter, natst

De natste delen van het Parkbos zijn aangeduid als natuurgebied. Het gaat om de vallei van de Rosdambeek en het natuurgebied Rijvissche. Hier komen nog zeldzame dieren en planten voor, zoals ijsvogels, dotterbloemen en goudveil. Dankzij de hoge grondwaterstand in het Parkbos is er ook buiten deze natuurgebieden nog heel wat water te vinden. In de kasteeldomeinen zijn slotgrachten en kasteelvijvers gegraven. In het landbouwgebied zijn heel wat weilanden afgeboord door grachten met knotbomenrijen. Het landbouwgebied wordt hier van oudsher gekenmerkt door een **bulkenlandschap**. Verder zijn er her en der ook nog (veedrink)poelen terug te vinden.

Cultuurhistorisch erfgoed

Het Parkbos telt niet minder dan tien kastelen met bijhorende kasteelparken. Imposante dreven en knotbomenrijen structureren het landschap terwijl pittoreske kapelletjes en oude hoeves het unieke karakter van het Parkbos versterken.

Dwars door het gebied loopt een oude spoorwegbedding die het voormalige treinstation Gent-Zuid verbond met Kortrijk. Deze verlaten spoorwegbedding werd omgevormd tot fiets-, wandel- en ruiterspad en vormt nu de groene ruggengraat van het Parkbos.

Op verkenning

Je kan in het hele gebied prachtige wandelingen maken. Laat je verrassen door de spectaculaire dreven in Scheldevelde. Struin rond in de 22 ha grote begrazingszone. Maak kennis met de herder en zijn schaapskudde en proef de lekkere, lokaal geteelde producten van de boeren uit het Parkbos. En de komende jaren komt er nog veel meer.

Gentse kanaalzone

Koppelingsgebieden

Desteldonk-Noord & Desteldonk-Zuid (12 ha)
Desteldonkstraat (Desteldonk/Gent)

Doornzele-Noord (32,5 ha)
Abdijdreef (Doornzele/Evergem)

Rieme-Zuid (28,5 ha)
Hoge Avrijestraat (Evergem)

Sint-Kruis-Winkel-Zuid (8,5 ha)
Spanjeveerstraat (Sint-Kruis-Winkel/Gent)

*Elke dag toegankelijk van zonsopgang
tot zonsondergang.*

4 gebieden
82 ha

gratis

deels*

Wist je dat ... je makkelijk een wandel- of fietstocht uitstippelt via de knooppunten?

Wandelen en fietsen is populairder dan ooit. De mooiste en veiligste routes werden voor jou in kaart gebracht. De plaatsen waar telkens een bepaalde richting wordt aangegeven, zijn knooppunten. Elk knooppunt is aangeduid door een paal met daarop een eigen nummer en een aanwijzing naar een volgend knooppunt. Zo ontstond een netwerk aan paden waarin je naar hartenlust kan wandelen of fietsen. Je bepaalt zelf je route, je afstand en je houdt halt aan de leukste stopplaatsen langs verharde of onverharde wegen.

Ook in of nabij veel van de provinciale natuurgebieden vind je knooppuntpalen. In deze brochure stellen we enkele wandelingen voor op basis van deze knooppunten. Voor meer uitgebreide tochten in de buurt van het gebied, ga je best aan de slag met de knooppuntenkaart van de regio. Je kan de knooppunten vinden op www.wandelknooppunt.be, de website van Toerisme Oost-Vlaanderen www.routen.be of bij de toeristische onthaalpunten.

Gentse kanaalzone

Tussen haven en dorp

Koppelingsgebieden verbinden en verzoenen de Gentse haven met zijn omgeving. Het zijn jonge groeneilanden in een sterk verstedelijkte en geïndustrialiseerde buurt. Naast buffers zijn koppelingsgebieden ook zones waar bewoners, werknemers en bezoekers zich kunnen ontspannen en veilig verplaatsen met de fiets.

Op termijn komen er in totaal 16 koppelingsgebieden in de Gentse haven. De Vlaamse Landmaatschappij richt de gebieden in en na oplevering wordt het beheer van deze gebieden overgedragen aan het Project Gentse Kanaalzone waarin de Provincie een actieve rol opneemt.

Veilig op de fiets

Voor bewoners van de omliggende dorpen zorgen de koppelingsgebieden voor een passende overgang naar de grootschalige nabije haven. Dankzij wandelpaden, fietsverbindingen en speelzones vormen ze een veilige en aangename corridor voor werkverplaatsingen, een ontspannende wandeling of een spelmoment. De fietspaden in de koppelingsgebieden sluiten ook aan op de andere woon-werkroutes in het havengebied en het netwerk van zachte verbindingen richting de havendorpen en de stad Gent.

Oog voor natuur

Het Project Gentse Kanaalzone beheert sinds 2020 vier van de 16 koppelingsgebieden in de Gentse Kanaalzone. Goed voor zo'n 82 hectare. Om de wandelpaden het hele jaar door vlot toegankelijk te houden, worden ze vijfmaal per jaar gemaaid. De overige oppervlakte krijgt een **extensief** beheer. Dankzij de hogere vegetatie overleven daar tal van bijzondere planten- en diersoorten.

PROJECTGEBIED

Gentse Kanaalzone

Wonen en werken goed laten samengaan, dat is het doel van het Project Gentse Kanaalzone. Het Project Gentse Kanaalzone is een samenwerkingsverband tussen de gemeenten Zelzate en Evergem, de stad Gent, het Vlaams gewest, North Sea Port en de Provincie Oost-Vlaanderen. De samenwerking heeft als doel om de plannen en projecten van deze partners binnen het gebied van de Gentse kanaalzone beter op elkaar af te stemmen en de leefbaarheid in dit gebied te verhogen.

Meer informatie vind je op de website www.gentsekanaalzone.be.

Desteldonk-Noord & Desteldonk-Zuid (12 ha)

Het koppingsgebied Desteldonk is het eerste ingerichte koppingsgebied. Het gebied ligt rondom de dorpskern van Desteldonk en is doorsneden door wandel- en fietspaden. Je vindt er grote waterpartijen met brede rietkragen en specifieke moerasvegetatie. De bufferberm neemt het zicht vanuit Desteldonk op het bedrijventerrein weg. Het open water vormt een verblijfplaats voor de vele soorten watervogels die de kanaalzone rijk is. Op het einde van de Lichterveldestraat is een parkzone aangelegd. Je vindt er onder meer picknicktafels, een petanquebaan en een pingpongtafel.

Doornzele-Noord (32,5 ha)

Het koppingsgebied van Doornzele-Noord is gelegen tussen het Kluizendok met de Vasco Da Gamalaan en de historische dries van Doornzele. Het gebied vormt een brede buffer tussen de industrie op het industrieterrein rond het Kluizendok en het woonlint langs de dries. Het gebied is gelegen ten noorden van het Molenvaardeken (waterloop). Op de vochtige gronden groeien brede rietkragen waarvan talrijke vogels profiteren. Je kan een grote lus wandelen door het gebied maar je kan evengoed aantakken ergens middenin. Het deelgebied Ter Donk in het oosten heeft eerder parkallures. Langs het Molenvaardeken kan je verder wandelen door het kasteeldomein, door een nieuw aangeplant bos, langs de waterloop. Let onderweg vooral op de monumentale bomen in het kasteeldomein en op de reuzenwindmolens langs het fietspad. Op het Terdonkplein, vlak aan het veer van Terdonk, kan je je fiets of auto veilig achterlaten voor een wandeling in het gebied.

Rieme-Zuid (28,5 ha)

Het koppingsgebied Rieme-Zuid is gelegen ten noorden van het Kluizendok, tussen de woonkern van Rieme en de Avrijevaart met parallel de Christoffel Columbuslaan. Via de Avrijevaart loopt een groot deel van het water uit Evergem naar het kanaal Gent-Terneuzen. Aan het Spiedamgemaal (Hoge Avrijestraat) kan je je fiets of auto kwijt. Je kan wandelen van het gemaal richting de R4 op de noordelijke oever van de Avrijevaart. Zorg dat je de grazende schapen niet onnodig opschrikt en hou honden aan de leiband. Het wandelpad loopt verder parallel met de R4 tot aan de woonkern van Rieme. De historische ontginningshoeve 'Goed ter Avrije' moet je gezien hebben.

Sint-Kruis-Winkel-Zuid (8,5 ha)

Het koppingsgebied Sint-Kruis-Winkel-Zuid is gelegen aan de Spanjeveerstraat in het noorden van Gent, naast een oude arm van de Moervaart, die recent weer is opengemaakt. Van het open water profiteren talrijke insecten en watervogels. Parallel met de Oude Moervaartarm ligt een wandelpad. Centraal liggen enkele hooilandjes die een **extensief** maai-beheer krijgen.

PROJECTGEBIED

Grenspark Groot Saeftinghe

In het uiterste noorden van Oost-Vlaanderen, op de grens van België en Nederland, groeit het Grenspark Groot Saeftinghe. Elf Vlaamse en Nederlandse partners ondertekenden in juni 2021 een samenwerkingsverband. De partners werken samen aan plannen, initiatieven en projecten die de grensregio een waardevolle impuls geven en nog steviger op de kaart zetten. Weggestopt in een bocht van de Westerschelde is Grenspark Groot Saeftinghe klaar om ontdekt te worden.

De gekende polders Prosper en Hedwige vormen samen met het Verdrongen Land van Saeftinghe, de kern van het natuurgebied. Samen met de omliggende polders en overgang naar de haven van Antwerpen vormen ze het

grenspark. Delen van Beveren, Sint-Gillis-Waas en Stekene vallen binnen het bereik van het grenspark. De combinatie van natuur, landbouw en haven is er nadrukkelijk aanwezig. Elk drukken ze hun stempel op de regio.

Grenspark Groot Saeftinghe biedt de ruimte aan natuur, landbouw en haven. Niet naast elkaar, maar bij voorkeur in harmonie met elkaar. De wijze waarop hier nieuwe natuurwaarden worden gecreëerd, is minstens zo innovatief als de ontspruitende initiatieven in de zoektocht naar nieuwe, duurzamer landbouwmethoden.

Wandelend door het Verdrongen Land van Saeftinghe en de Scheldepolders is de horizon van de haven met zijn gigantische schepen

altijd dichtbij. Heerlijk struinen langs de weidse akkers, fietsen langs de kralenketting van Schelgedorpen of gewoon genieten van uitgestrekte kreken en oneindige dijken waar je een uniek palet aan vogels en planten kan ontdekken, de streekproducten ziet groeien en later kunt proeven in de gastvrije cafeetjes en restaurants, dit zorgt voor die bijzondere sfeer en beleving die de partners als kracht zien voor de verdere ontwikkeling van het grenspark de volgende jaren.

Meer info:

www.grenspark-groot-saeftinghe.eu

Beveren

Project Grenspark
Groot Saeftinghe

Adres infokeet:
Zoetenberm 6a
9130 Beveren

*Elke dag toegankelijk van zonsopgang
tot zonsondergang.*

Wist je dat...

gesneuvelde of uitzonderlijke bomen voortleven via hun genetisch materiaal?

Oude bomen zijn bakens in de omgeving. Vaak moederziel alleen, soms in rij, typeren ze het landschap. Veel inwoners van de regio hebben een liefdevolle band met deze kanjers, die soms ook geklasseerd zijn als monument. Groot is dan ook het verlies als zo'n oude veteranenboom tegen de vlakte gaat.

Om dergelijke uitzonderlijke bomen eeuwig te laten voortleven en hun waardevol genetisch materiaal te behouden, startte de Provincie eind 2020 een erfgoedbomenproject. Specialisten verzamelen genetisch materiaal van die veteranenbomen. Ze doen dat door middel van enten, stekken of zaden. Er worden daaruit jonge planten opgekweekt, die later terug in de omgeving aangeplant worden. Zo kan de boom genetisch voortleven als het donorexemplaar sterft door ouderdom, ziekte of storm. Dat is goed voor de biodiversiteit en in de strijd tegen de klimaatverandering.

Wist je dat...

je honden altijd aan de leiband moet houden in natuurgebied?

Spelen met je hond is leuk, ook in de natuur. Dan wordt het extra verleidelijk om je viervoeter even vrij te laten rennen. Toch is dat in natuurgebied niet zo'n goed idee. Veel kinderen, maar ook volwassenen, zijn nu eenmaal bang van een hond.

Maar ook voor de natuur vormen loslopende honden een gevaar. Ze doen wilde dieren opschrikken. Wegvluchten kost hen energie en soms laten ze hun nest of jongen definitief achter. Of ze rennen in paniek in de prikkeldraad of over de weg. Worden wilde dieren te vaak opgeschrikt, dan blijven ze zelfs helemaal weg uit het gebied! Loslopende honden kunnen ook andere honden aanvallen. En ze maken zelf meer kans op een beet van **teken** en andere parasieten uit de natuur.

Daarom zijn er regels nodig. In onze gebieden zijn honden welkom, maar altijd aan de lijn én alleen op de wandelpaden. Gebruik ook altijd een hondenpoepzakje. Werp dit daarna niet weg tussen de struiken maar neem het mee naar de dichtstbijzijnde vuilnisbak. Wie zijn hond niet aan de leiband houdt, kan een GAS-boete krijgen!

Wil je liever wat meer vrijheid voor je hond? Bezoek dan een van onze gebieden met een **hondenlosloopzone** of puppyweide. Er zijn zelfs hondenzwemzones in de provinciale domeinen De Gavers in Geraardsbergen en Puyenbroeck in Wachtebeke. Je vindt die op de website van de Provincie.

www.oost-vlaanderen.be/honden-welkom

Enkele begrippen kort uitgelegd

Alluviaal

Alluviale natuur slaat op plaatsen waar een beek of rivier **sediment** heeft afgezet. In Vlaanderen is dit **sediment** meestal voedselrijk. Er kan nog steeds invloed zijn van de beek of rivier via overstroming maar dit is niet noodzakelijk. Bij graslanden zijn het de dotterbloemgraslanden en de glanshaverhooilanden die vaak in alluviale vlaktes voorkomen.

Bemalen

Bemalen is het actief beheersen van het peil van het oppervlakte- of grondwater. Tegenwoordig gebruikt men daarvoor pompen, al dan niet in een pompgebouw. Vroeger gebeurde dat met molens. Bemalen wordt gebruikt om het waterpeil in een gebied te regelen. Ook bij een bouwwerf is tijdelijke bemaling soms nodig om te voorkomen dat de bouwput volstroomt. Dit noemen we bronbemaling. Bemaling zorgt dan voor een tijdelijke verlaging van de grondwaterstand totdat de funderingen en ingegraven constructies, zoals kelders of ondergrondse regenwaterreservoir, zijn aangebracht en uitgehard.

Biodiversiteit

Bio betekent leven en diversiteit betekent verscheidenheid. Biodiversiteit is dus een term die wordt gebruikt om de veelheid aan verschillende soorten planten, dieren en andere levende organismen aan te geven binnen een bepaald gebied of levensgemeenschap. Hoe hoger de biodiversiteit, hoe rijker de natuur op die plek. De term biodiversiteit verwijst ook naar de verscheidenheid aan genetisch materiaal van één bepaalde soort.

Biotoop

Een biotoop is het resultaat van een samenspel tussen natuurlijke omstandigheden in een bepaald gebied. Het is een zichtbaar stuk landschap waarin bepaalde dieren en planten kunnen samenleven, bijvoorbeeld een bos of een vijver. Elke soort plant of dier leeft binnen een biotoop nog eens in een specifiek **habitat**. Zo leeft een regenworm binnen de biotoop 'bos', maar meer bepaald in de habitat 'bodem'.

Biologische waarderingskaart

De Biologische Waarderingskaart (BWK) is een beschrijving van het biologisch milieu en het grondgebruik in Vlaanderen. Deze kaart geeft onder andere aan hoe biologisch waardevol een bepaald perceel is. Het landschap kan als het ware gelezen worden aan de hand van deze kaarten, een ervaren gebruiker kan in een oogopslag het groene karakter van een bepaald gebied afleiden.

Bosgroepen Oost-Vlaanderen

De Bosgroepen zijn vzw's die de private boseigenaars ondersteunen bij het beheer van hun bos. Elke boseigenaar kan gratis en vrijblijvend aansluiten bij de bosgroepen. Hij of zij krijgt er advies, informatie en hulp bij de bosadministratie. Daarnaast coördineren de Bosgroepen ook de beheerwerken en organiseren ze opleidingen en excursies. Op die manier streven ze naar duurzaam bosbeheer met gezonde bossen, meer en betere natuur, recreatie en houtproductie. In Oost-Vlaanderen zijn er drie bosgroepen actief. Je vindt ze op www.bosgroepen.be/oost-vlaanderen

Bosbaden

Bosbaden is een mentale oefening waarbij je je met al je zintuigen onderdompelt in de atmosfeer van het bos of de omringende natuur. Het is de bedoeling dat ons lichaam zich helemaal ontspant en dat daardoor ook onze geest tot rust komt. Bosbaden draait dus om de maximale beleving van natuur met al je zintuigen. Diverse studies bewijzen de heilzame werking van bosbaden op lichaam en geest. De Provincie legde 2 bosbadenpaden aan: het Opkikkerpad in recreatiedomein Puyenbroeck en het Veerkrachtpad in sociaal agogisch centrum Borgwal in Gavere.

Bosomvorming

Bosomvorming is een ingreep waarbij de natuurlijke waarde van een bosgebied wordt verhoogd door een onnatuurlijke situatie terug te dringen. Er wordt dus ingegrepen om uiteindelijk te komen tot een meer natuurlijk bos. Zo worden bijvoorbeeld bossen met slechts enkele aangeplante boomsoorten, omgevormd naar een structuurrijk bos met verschillende inheemse soorten, met open plekken en met ruimte voor natuurlijke processen zoals het uit zichzelf laten wegrotten van dood hout.

Bosspeelzone

In een bos blijf je op de paden, maar in een aangeduide bosspeelzone mogen min 18-jarigen en het erkende jeugdwerk – met begeleiding van een volwassene – die paden wel verlaten. In een bosspeelzone kan je spelen met de aanwezige natuurlijke materialen zoals dode takken en omgevallen bomen. Je mag er overdag kampen bouwen zolang je de natuur geen schade toebrengt. Na de activiteit dienen alle constructies weer te worden afgebroken en moet alle afval worden meegenomen. Zo blijft dit een fijne plek voor iedereen!

Bulkenlandschap

Agrarisch landschapstype, bestaande uit blokvormige, gewoonlijk door kleine landschapselementen afgesloten, percelen. De perceelsranden waren oorspronkelijk beplant met knotbomenrijen (wilg, maar ook zwarte els en eik) en/of met hakhout. Veelal waren er ook grachten tussen de percelen.

Cultuurpopulieren

Vanaf de 18de eeuw werden bij ons voor het eerst cultuurpopulieren of Canadapopulieren aangeplant. Het ging toen om een aantal kruisingen tussen de inheemse zwarte populier en verschillende Amerikaanse soorten. Vooral na de Tweede Wereldoorlog werden ze op grote schaal aangeplant in valleigebeden. Door hun eigenschappen staan ze garant voor relatief snelle houtopbrengst op anders economisch niet rendabele gronden.

Dunning

Een dunning is een maatregel binnen het bosbeheer. Er worden gericht enkele bomen gekapt om meer ruimte of lichtinval te geven aan andere bomen. De beheerder kiest ervoor om de meest gewenste bomen te bevoordelen door de hinderende buren te kappen. De groeiruimte van de gewenste bomen wordt bijgevolg vergroot, waardoor een kleiner aantal bomen overblijven die sneller dik worden.

Duurzaam

Duurzaamheid staat voor een manier van leven of produceren die het milieu, de natuur en de natuurlijke grondstoffen zo weinig mogelijk belast. Duurzaam bosbeheer betekent bijvoorbeeld dat er producten uit het bos worden geoogst zonder dat het bos zelf er onder lijdt. Zo wordt er niet meer hout gekapt dan dat er jaarlijks van nature bijgroeit in het bos.

Ecologisch

De ecologie onderzoekt de samenhang tussen levende organismen en hun omgeving. Bij een ecologische benadering wordt rekening gehouden met de effecten op het leven van planten en dieren. Een ecologisch rijk gebied herbergt veel verschillende soorten planten en dieren in hun onderlinge samenhang.

Ecosysteemdiensten

Ecosysteemdiensten zijn de baten en opbrengsten die de natuur ons levert, rechtstreeks en onrechtstreeks. Zo levert een bos niet alleen hout, maar ook vlees door de jacht of vruchten die we kunnen plukken. Een bos zet ook koolstofgas of CO₂ om in zuurstof. Bomen houden water op en helpen zo overstromingen voorkomen. Het bos zorgt ook voor rust en ontspanning en voorkomt op die manier extra uitgaven in de gezondheidszorg. Insecten zorgen dan weer voor bestuiving van onze voedingsgewassen of houden plagen binnen de perken. Ecosysteemdiensten zijn dus alle baten van de natuur.

Erosie

Bodemerosie is een proces waarbij bodemdeeltjes losgemaakt en verplaatst worden door water, ijs, wind of een bodembewerking. Erosie kan een bedreiging vormen voor de bodemkwaliteit. De vruchtbare bovenlaag verdwijnt. Bovendien heeft erosie door water een belangrijke impact op mens en milieu doordat de losse bodem terecht komt in de bebouwde kom of waterlopen.

Exoten

Exoten zijn planten en dieren die hier van nature niet thuishoren, maar er gekomen zijn door bewuste uitzetting, transport, ontsnapping, het dumpen van afval of meer recent ook door de klimaatverandering. Niet alle exoten vormen een probleem, maar sommige soorten kunnen door hun snelle verspreiding de inheemse planten of dieren volledig verdringen. Die noemen we dan invasieve exoten.

Extensief

Bij extensief landgebruik wordt er slechts in beperkte mate ingegrepen in de natuurlijke aangroei. Voor maai-beheer betekent dit dat er maar 1 à 2 maal per jaar wordt gemaaid, bij extensieve begrazing worden er minder dieren ingezet dan wat de vegetatie aankan. Extensief beheer geeft zo kansen aan doorgroeiers (planten en bloemen) en overwinteraars (insecten).

Foerageren/foerageergebied

Foerageren is het zoeken en vinden van voedsel door dieren. Een specifieke vorm is predatie: de jacht van dieren op prooidieren voor hun voedselvoorziening. Wanneer dieren regelmatig een bepaald gebied gebruiken om er zich te voeden, spreekt men van een foerageergebied.

FSC® = 'Forest Stewardship Council®'

In 1993 werd FSC® opgericht ten behoeve van duurzame houtproductie zonder de natuur en inheemse volkeren te schaden. Het bosbeheer moet aan bepaalde principes voldoen met respect voor mensen, milieu en de economie. De principes gelden zowel voor tropische als voor niet-tropische bossen, maar worden wel aangepast aan lokale omstandigheden. Onafhankelijke instanties controleren of het bosbeheer voldoet aan de criteria.

Gestroomlijnd Landschap

De natuur in Vlaanderen is erg versnipperd waardoor het leefgebied van veel planten- en diersoorten drastisch verkleint. Het project Gestroomlijnd Landschap verbindt die versnipperde stukjes natuur dankzij een fijnmazig netwerk van landschapselementen zoals waterlopen, waterrijke gebieden, bomenrijen, bosjes, dreeven en houtkanten. Door het landschap slim in te richten, verminderen ook de negatieve effecten van de klimaatverandering. In 2020 zijn al acht projectgebieden opgestart in de Provincie. Meer info www.oost-vlaanderen.be/gestroomlijnd-landschap.

Habitat

Een habitat is een specifiek leefgebied van een soort. Een habitat omschrijft aan welke voorwaarden een gebied moet voldoen om ervoor te zorgen dat een bepaalde plant- of diersoort er kan overleven. Zo leeft een sprinkhaan bijvoorbeeld tussen het gras op een open veld, terwijl een eekhoorn liever in de bomen vertoeft. Een habitat is niet gelijk aan een biotoop. Een biotoop beschrijft een stuk leefgebied zonder de soort in het achterhoofd te houden. Een habitat daarentegen heeft een sterke relatie met een soort.

Hakhout

In hakhoutbeheer worden op regelmatige tijdstippen, met een relatief korte tussentijd (bijvoorbeeld om de zes jaar), alle stammen van een boom of struik afgezaagd iets boven de grond. Het hout wordt vaak gebruikt als brandhout. De meeste loofboomsoorten lopen na de kapping opnieuw goed uit met nieuwe takken. Hakhoutbomen of -struiken kunnen op die manier zeer oud worden omdat ze niet kunnen omwaaien of neergebliksemd worden.

Hondenloopzone

In bos- en natuurgebieden moeten honden overal aan de leiband en op de paden blijven. In speciaal daarvoor aangelegde hondenloopzones daarentegen mogen de viervoeters wel zonder leiband rondlopen en met soortgenoten ravotten, maar altijd onder toezicht van hun baasje. Een hondenloopzone is geen hondentoilet. Ook hier ruim je de hondenpoep vakkundig op.

Inheems

Inheemse soorten hebben zich van nature, dus zonder toedoen van de mens, vanzelf gevestigd in een bepaald gebied. Meestal hebben ze er lange tijd over gedaan om dit te koloniseren en zijn ze ondertussen aangepast aan de specifieke omstandigheden die hier gelden. Dit in tegenstelling tot uitheemse soorten of exoten die door de mens plots ergens zijn binnengebracht, soms al heel lang geleden.

Knuppelpad

Een knuppelpad bestaat uit horizontaal gelegde houten balkjes of planken die meestal op een lage hoogte worden aangebracht tussen verticale steunpalen. Op die manier kan je toch zonder problemen of bodemschade door een nat of kwetsbaar gebied wandelen.

Koolstofsink

Bij hun groei halen planten koolstof uit het aanwezige CO₂-gas in de lucht om hun nieuwe cellen aan te maken. Ze houden koolstof vast tot ze zelf sterven en gaan afbreken. Koolstofsinks zijn plaatsen waar veel koolstof uit de lucht wordt gehaald en voor (liefst) langere tijd wordt vastgehouden. Dat zijn bijvoorbeeld jonge bossen die flink groeien en natte graslanden of moerassen. In een natte omgeving wordt het afbraakproces van planten immers vertraagd of zelfs gestopt. Op die manier ontstaat een natuurlijke buffer tegen het teveel aan CO₂, een broeikasgas dat mee verantwoordelijk is voor de klimaatopwarming.

Kreek

Een kreek is van oorsprong een waterloop die is ontstaan door een doorbraak van de zee met behoud van de getijdenwerking. Een kreek is doorgaans 10 meter diep en bevat oorspronkelijk zout water. Door afdamming stopt de getijdenwerking. Indien de kreek bijgevolg geïsoleerd raakt, zal het zoutgehalte sterk afnemen.

Kwel

Kwel is grondwater dat onder druk uit de grond komt. In het algemeen ontstaat kwel door een ondergrondse waterstroom die afloopt van een hoger gelegen gebied naar een lager gelegen gebied. Dat kan zich afspelen over afstanden van enkele meters tot vele kilometers. Kwelwater vormt bronnen of komt verspreid aan de oppervlakte. In een modern ontwaterd gebied wordt kwelwater meestal weggepompt in diepe sloten. Dit is één van de oorzaken van verdroging van de natuur.

Maritieme gebieden

In deze brochure bedoelen we met maritieme gebieden: die gebieden welke op één of andere manier in hun ontwikkeling (op natuurlijke wijze of via de mens) beïnvloed worden door de nabije aanwezigheid van de zee of van een zeehaven. Maritieme gebieden zijn stukken land welke onder invloed staan van de zee. In dergelijk gebied is vaak brak water aanwezig. Het gebied is onderhevig aan de getijdenwerking. Vaak waait er een zoute zeewind. In deze unieke omgeving ontwikkelt zich een bijzondere fauna en flora, zowel in het water al in de buurt daarvan. Maritieme gebieden zijn trekpleisters voor talrijke watervogels.

Meersen

Het woord meers (vroeger: meersch) of mars betekent 'moeras' of 'drassig land'. Een meers duidt op laaggelegen, natte grond, die alleen geschikt was als weide- of hooiland, meestal begroeid met houtige in plaats van (in een moeras) kruidachtige plantensoorten.

Natuurbeheerplan

Een natuurbeheerplan beschrijft de belangrijkste natuurwaarden van een gebied en maakt keuzes voor de na te streven doelstellingen. Het bevat ook de manier waarop die doelen gerealiseerd zullen worden. Voorbeeld: wordt er gekapt of gehooïd, en zo ja, hoeveel, waar en wanneer? In een natuurbeheerplan wordt ook de toegankelijkheid van een gebied geregeld.

(Natuur)educatief

In een natuureducatief centrum of gebied leer je op een speelse wijze bij over de natuur en het milieu. Het is een vorm van ervaringsgericht onderwijs en streeft verbondenheid met de natuur na. Het einddoel is te komen tot inzicht en gedrag waarbij de natuur, het milieu en klimaat gerespecteerd en beschermd worden.

Nestwand

Een nestwand is een verticale oever of kunstmatig bouwwerk waarin nesten kunnen worden uitgegraven of ingebracht, bijvoorbeeld voor oeverwaluwen, solitaire bijen en ijsvogels.

Overstort

Een overstort is een opening in een gemengd rioleringsstelsel waarlangs, bij hevige en langdurige regen, het overtollige afval- en regenwater wordt afgevoerd om wateroverlast te voorkomen. Dit met regenwater verdunde afvalwater komt dan rechtstreeks of onrechtstreeks, via een bufferbekken, terecht in een waterloop (def Aquafin).

Oudbosplanten

Oudbosplanten zijn plantensoorten die alleen voorkomen in bossen die onafgebroken gedurende meerdere honderden jaren bos zijn kunnen blijven. Dat komt omdat ze zich slechts zeer langzaam voortplanten of maar over een zeer beperkte oppervlakte kunnen verspreiden. Waar je oudbosplanten vindt, heeft de biodiversiteit zich dus al zeer lang in onderlinge samenhang kunnen ontwikkelen. Dit leidt tot een rijk planten- en dierenleven.

Populatie

Een populatie van een soort is een verzameling individuen van die soort die zich op een bepaalde plaats onder de juiste omstandigheden met elkaar kunnen voortplanten. Een populatie van een bepaalde vlindersoort duidt er op dat het betrokken gebied voldoet aan alle noodzakelijke (en soms zeer verscheiden) voorwaarden om hier te kunnen leven en zich voort te planten.

Rabatten

Rabatten zijn langwerpige ophogingen die opgeworpen werden tussen evenwijdig gegraven greppels in een bos. De grond uit de greppels wordt gebruikt om de tussenruimte mee op te hogen. De methode werd lang geleden in de bosbouw toegepast om in natte bossen toch droge stroken te verkrijgen om bomen op te planten. De greppels zorgen voor de afvoer van het water.

Regionaal Landschap

Een regionaal landschap is een koepelorganisatie in een streek met een typische identiteit. In Oost-Vlaanderen zijn er drie regionale landschappen actief: Meetjesland (RLM), Schelde-Durme (RLSD) en Vlaamse Ardennen (RLVA). Deze vzw's werken aan de uitbouw van hun streek op vlak van natuur, landschap, erfgoed en recreatie. Het zijn sterke samenwerkingsverbanden tussen gemeenten, de Provincie en Vlaanderen, verschillende middenveldorganisaties en de gebruikers van de open ruimte. Ontdek wat ze in jouw regio allemaal doen op www.rlm.be, www.rlsd.be, www.rlva.be.

Ruigte

Een ruigte is de verzamelnaam voor een aantal soorten planten die hoog opgroeien en waarvan het jaarlijks strooisel (de afgestorven plantenresten) zich jaar na jaar ophoopt. Hierdoor worden minder sterke planten weggedrukt ten voordele van een beperkt aantal sterkere soorten. Deze groeien vaak samen met grassen, brandnetels of distels naargelang de bodem. Bloeiende ruigtekruiden zijn van grote betekenis voor spinnen en insecten.

Sediment

Sediment of afzetting is getransporteerd materiaal door wind of stromend water zoals beken en rivieren. Voorbeelden van sedimenten zijn grind, klei en zand.

Stapsteen

Stapstenen zijn kleine oppervlaktes natuur met daarin een geschikt habitat voor een bepaalde soort, die de soort toelaten om zich doorheen het landschap te verplaatsen van het ene naar het andere leefgebied.

Structuurrijk

Als je in elke kijkrichting een ander beeld krijgt van de aanwezige natuur, spreken we van een structuurrijk gebied. Dat kan zowel verticaal zijn door bijvoorbeeld een afwisseling van jonge en oudere bomen, maar ook horizontaal door de aanwezigheid van open plekken en bosranden. Veel diersoorten hebben behoefte aan de juiste afwisseling in de structuur van een gebied. Structuurrijke natuur is noodzakelijk voor een veelheid aan soorten.

Takkenril

Een takkenril is een horizontale stapeling van gesnoeide takken of geveldde stammetjes van struiken en bomen tussen verticale houten palen, al dan niet in een bepaalde vorm. Een takkenril kan goed dienen als natuurvriendelijke afscheiding of om er snoeisels in weg te werken. Voor dieren is zo'n wal een uitstekende plek om zich te verplaatsen, te verschuilen, te nestelen of te overwinteren.

Teken

Een teek (meervoud: teken) is een klein, bruinzwart, spinachtig diertje dat de grootte heeft van een speldenkop. De teek houdt zich schuil op lage planten. Als een mens of dier voorbijkomt, hecht hij zich vast aan de huid van de gastheer en zuigt bloed. Na een tekenbeet is er kans op de Lymeziekte (of Lyme Borreliose), een infectieziekte.

Turf

Turf (veen) bestaat uit plantenresten in een water- of moerasgebied die zeer traag afbreken omdat ze bijvoorbeeld onder zuurig water terechtkomen. Vroeger werd veen ontgonnen en gedroogd om als brandstof te gebruiken, dat werd dan turf genoemd. Vandaag wordt turf vooral in potgrond gebruikt. Door de ontginning van turf worden zeldzame veengebieden nog zeldzamer.

Uitbrikking

Het uitbrikken van gronden is het weghalen van (een deel van) de kleilaag om er bakstenen van te maken.

Uitheems

Zie *inheems*.

Vegetatie

Een vegetatie is een verzameling van verschillende soorten planten die op een bepaalde plaats onder welbepaalde omstandigheden en in onderlinge relatie samen groeien. Natuurgebieden kunnen volgens de aanwezige soorten bloemen of planten worden ingedeeld in bepaalde vegetaties. Die krijgen dan elk een eigen soort beheer om tot volle ontwikkeling te kunnen komen, bijvoorbeeld nat hooiland, moerasbos of heide.

Vismigratie

Om ervoor te zorgen dat soorten kunnen overleven moeten ze zich kunnen verplaatsen om nieuw leefgebied te koloniseren, om zich voort te kunnen planten maar evengoed om te kunnen vluchten van (tijdelijk) ongunstige omstandigheden. Veel vissoorten groeien bijvoorbeeld op in zoet water in het binnenland en zwemmen naar zee om zich voort te planten (bv. paling). Voor andere vissoorten is dat andersom (bv. zalm). Vele gemalen, stuwen, sluizen en watermolens beperken de verbinding met andere waterlopen waardoor vissen vast komen te zitten of bovenlopen niet kunnen worden gekoloniseerd. Via bijvoorbeeld vistrappen kunnen vissen de hindernis toch passeren.

Visverlof

Wil je vissen in de openbare wateren in Vlaanderen, dan heb je een visverlof nodig. Een visverlof is geldig van 1 januari tot en met 31 december. Je kan je visverlof voor het volgende jaar al aanvragen vanaf 1 december. Meer info vind je op www.natuurenbos.be/visverlof. Met vragen kan je terecht bij de provinciale visserijcommissie van Oost-Vlaanderen, tel. 09 267 78 02 of pvc@oost-vlaanderen.be

Vlonder

Een vlonder is een houten oppervlak dat bijvoorbeeld deels over een poel is gebouwd. Op die manier kan men vanop de vlonder diertjes scheppen in het water zonder zelf in het water te moeten gaan of de oevers te beschadigen.

Wadi

Wadi is een acroniem voor: **w**ater **a**fvoer met **d**rainage door **i**nfiltratie. Het woord verwijst ook naar de Arabische naam voor een droogstaand rivierdal. Bij regen wordt het water bovengronds of via greppels afgeleid naar een lager gelegen zone. Daar krijgt het kostbare water de tijd en de ruimte om langzaam in de bodem te dringen. Als het water in de riolen terecht komt, is het definitief verloren richting zee. Ontharding zorgt ervoor dat water ter plekke in de bodem kan dringen, dat het grondwaterpeil aangevuld wordt en vermindert het risico op overstromingen doordat de riolering ontlast wordt.

Wastine

Een wastine is een gebied dat ofwel als beginnend bos te veel is begraasd ofwel als grasland te weinig. Het resultaat is in beide gevallen een stuk 'woest land' met verspreid opschietende, meestal doornige, struiken en individuele bomen tussen begraasde of gemaaide stukken. Door de variatie in begroeiing zijn wastines erg rijk aan soorten.

Waterbodem

Verontreiniging van oppervlaktewater blijft niet beperkt tot het water zelf. Een aantal stoffen heeft immers de neiging zich te binden aan het in het water zwevende stof. Dat stof bezinkt uiteindelijk en vormt, samen met de eraan vastgehechte vervuiling, de waterbodem of sedimentlaag (bezinkingslaag). Actuele verontreiniging van waterbodems is vaak het gevolg van vroegere vervuiling met bijvoorbeeld zware metalen of pesticiden. Een propere waterbodem is erg belangrijk omwille van de wisselwerking met het water en de planten en dieren die daarin leven.

Colofon

Uitgegeven in opdracht van de deputatie van de Provincie Oost-Vlaanderen.
Beleidsverantwoordelijke/verantwoordelijke uitgever: gedeputeerde Riet Gillis, bevoegd voor natuur, klimaat en milieu

Samenstelling: dienst Klimaat, Milieu & Natuur van de Provincie Oost-Vlaanderen
Redactie & vormgeving: dienst Communicatie Provincie Oost-Vlaanderen
Luchtfoto's: Travel for Motion - www.travelformotion.com
Natuurbeelden en landschapsfoto's: Provincie Oost-Vlaanderen, ID PhotoAgency, f-twee communicatie,
Regionaal Landschap Schelde Durme, Regionaal Landschap Vlaamse Ardennen, Gert Arijs, Machteld Bats,
Lander Loeckx, Sven Dullaert, Wesley Poelman, Toerisme Vlaams-Brabant, Elia, Shutterstock

Drukkerij: Drukkerij De Maertelaere
Oplage: 5 000 exemplaren
Publicatie: oktober 2021
Depotnummer: D/2021/5139/6

Blijf op de hoogte van alle activiteiten van de Provincie

- Check regelmatig www.oost-vlaanderen.be en UIT in Vlaanderen;
- Daar vind je ook de laatste corona-updates voor de recreatiedomeinen en bezoekerscentra;
- Neem via www.oost-vlaanderen.be een gratis abonnement op één van onze vele digitale nieuwsbrieven of ons magazine Oost-Vlaanderen Informeel;
- Volg Provincie Oost-Vlaanderen op Facebook en/of Twitter;
- Contacteer ons via info@oost-vlaanderen.be.

www.oost-vlaanderen.be
#klimaatgezond